

10

ELUCIDATIO
VERITATIS
IN CASU

FATALIVM ACCVSATIONVM
per quadringentos Fratres coaduna-
tos contra Patres Provinciæ
Algarbiorum,

IN SACRA EPISCOPORVM;
& Regularium Congregatione
factarum;

PER REVERENDISSIMVM PATREM

FR. IOANNEM ALVIN,
LECTOREM IVBILATVM,
totiusque Fratrum Minorum Or-
dinis Ministrum Generalem
confecta;

AC AD EANDEM SACRAM
Congregationem remissa,

VERITATIS

EMINENTISSIMIS

AC ACADEMIAE

REGIAE

REVERENDISSIMIS

DOCTORIBUS

AC ACADEMIAE

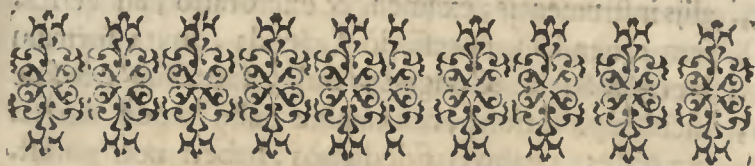
REGIAE

AC ACADEMIAE

REGIAE

AC ACADEMIAE

REGIAE

EMINENTISSIMIS,
AC REVERENDISSIMIS DD.

S. R. E. CARDINALIBUS
SACRÆ CONGREGATIONIS,

Negotijs, & consultationibus Episcoporum,
& Regularium
præpositæ.

R. Ioannes Alvin, Lector Iubilatus, ac
totius B. Francisci Ordinis Generalis
Minister, & servus, &c. Notum facimus,
& attestamus, quòd, pervenientibus
Nobis ad hanc Vlisiponensem Regni
Portugalix Curiam, statim pro parte R. P. Fr. Emma-
nuelis ab Horto, Lectoris Iubilati, nostræque Alguar-
biorum Provinciæ Provincialis Ministri, super negotio,
de quo infrà, supplicatio quædam tenoris sequentis obla-
ta fuit; videlicet: ¶ P. N. Reverendissime. Mini-
ster Provincialis Provinciæ Alguarbiorum exponit,
quòd R. P. Visitator eiusdem Provinciæ informatio-
nem super excessibus, & criminibus, quæ contra ip-
sum, aliosque Provinciæ Prælatos Romæ delata sunt,
factam habet; & adhuc in falsitatibus, quæ contra Bre-
ve Capituli Provincialis præteriti allegantur, & in
alijs

„ alijs instrumentis, examēn, & exploratio, ad verita-
 „ tem eruendam necessariò faciēda, iuxta formam
 „ Decreti Sacræ Congregationis, facta fuit; & sine
 „ dicta exploratione, & examine nullo modo veritas
 „ per testes, quamvis fidedignos, haberi non potest.
 „ Quapropter supplicat Reverendissimæ P. V. quate-
 „ nus R. P. Visitatori mandare dignetur, quod omnes
 „ iustificationes iam factas coram Reverendissima P. V.
 „ præsentet; atque examini eiusdem Brevis, & instru-
 „ mentorum, ab oratore præsentandorum, & à Notarijs
 „ peritis, & expertis, faciēdo, assistat. &c. Visa autem
 „ per Nos huiusmodi supplicatione, decrevimus, quòd
 „ R. P. Visitator, sub pœna inobediētiæ, omnia acta,
 „ virtute dicti Decreti, & nostræ commissiōnis fabricata,
 „ intra biduum ad Nos mitteret; ac oratorem super præ-
 „ fato examine, & alijs allegatis, intra sex dies audiret.
 „ Cumque hoc nostrum mandatū ipsi Visitatori per no-
 „ strum Generalem Secretarium 10. die Decembris 1690.
 „ intimatum esset; ipse coram Nobis suum in scriptis res-
 „ ponsum tenoris, qui sequitur, præsentavit. ¶ Obe-
B „ diēdo præcepto obediētiæ, mihi à Reverendissima
 „ P. V. imposto, dico, quod quantum ad informatio-
 „ nes super hac materia factas, illas Sacræ Congrega-
 „ tioni, iuxta formam, & modum ab ipso Decreto mi-
 „ hi præscriptum, manente tantum apud me ipso De-
 „ creto, & Memoriali Sacræ Congregationi factò, quæ
 „ visitationis Secretarius oratoribus statim exhibebit,
 „ remisi: Quantum verò ad explorationem ab orato-
 „ ribus petitam, censeo, quod illam iuridicè facere non
 „ possūm; quia post remissam informationem, penden-
 „ teque hoc negotio in Sacra Congregatione, censeo,
 „ quod nullus illius inferior aliquid agere potest. Atta-
 „ men sub hac protestatione, & vt in omnibus obe-
 „ dientiam Reverendissimæ P. V. ita mihi mandanti,
 „ de

3

55 debitam ostendam, promptus sum ad assistendum de
55 facto, sed non de iure, quemadmodum Reverendis-
55 sima P. V. mandaverit. Attento verò, quod examen
55 petitum per Notarios peritos faciendum est, partes
55 super hoc convenient; &, vocatis ipsis, ero præfens.
55 Ac P. Secretarius visitationis fidem faciat, quod R. P.
55 Provincialis multoties requisitus, & per me manda-
55 tus, ut præfatum Breve ostenderet, illud exhibere
55 nolluit. Dat. S. Franc. Civitatis Vlixbon. 13. De-
55 cemb. 1690. Fr. Franciscus Salmeron, Commissarius
55 Visitator. Huius responsi copiam facere oratori ius-
55 simus; qui sequentem replicationem statim Nobis
55 obtulit. ¶ P. N. Reverendissime. Siquidem R. P. C
55 Visitator respondet, quod Romam informationem
55 iam remisit; & cum protestationibus, & cautelis ab
55 ipso declaratis; postulat nunc R. P. Provincialis à Re-
55 verendissima P. V. ut coram se, & R. P. Visitatore
55 (si examini adesse voluerit) Breve, eiusque Apосто-
55 licum Transumptum, cæteraque instrumenta præsen-
55 tia videri, & examinari mandare dignetur; quoniam
55 ex omnibus, omnes excessus Sacræ Congregationi
55 allegatos, falsos, mendacesque esse, ostenditur; ac,
55 nihil relevans esse, quod, iuxta formam Decreti ip-
55 sius Sacræ Congregationis, Capituli celebrationem
55 impedire possit. Decernendo Reverendissima P. V.
55 (si sibi conveniens videbitur) quod, ad maiorem ve-
55 ritatis iustificationem, in communitate Conventus
55 Capitularis de Xabregas publica denuntiatio fiat, ut,
55 si aliquis Pater Diffinitorij, aut alter alius religiosus
55 dicto examini ad esse voluerit, partemque se in hac
55 causa constituere, id libere facere possit. Ad dictum
55 R. P. Visitatoris, quod R. scilicet, P. Provincialis;
55 ab ipso sæpius iussus, Breve exhibere nolluit; Res-
55 pondetur, quod mandata R. P. Visitatoris fuerunt
55 illa;

illa, quæ ex duabus supplicationibus iunctis, per P.
 Fr. Ignatium factis, constant. Et cum ipse P. docu-
 menta ab eo petita edere noluisset, ab ista instantia
 abstinuit, & quievit; quia si in dictis supplicationibus,
 & in R. P. Visitatoris mandatis declararetur, quod
 ipse præfatum Breve pro executione Decreti Sacræ
 Congregationis examinare volebat, statim, tam Bre-
 ve, quam omnia alia documenta, ad id iam ordina-
 ta, exhiberentur sine mora; sicut nunc Reverendissi-
 mæ P. V. præsentantur. Et si R. P. Provincialis id fa-
 cere recusasset, poterat R. P. Visitator illum censuris
 cogere: Sed quoniam in præfato Brevi nihil vitio-
 sum, quod videri non possit, extat; nullum dabitur
 impedimentum, ne R. P. Visitatori exhiberetur; vt
 notum est. Factoque prædicto examine in forma re-
 lata, supplicat, vt Reverendissima P. V. ad celebra-
 tionem Capituli procedere dignetur, non obstante
 remissione Romam præfatæ informationis, quæ illud
 impedire non potest; quia ex Brevi, cæterisque do-
 cumentis iunctis, veritas in contrarium ostenditur.
 Ac insuper Reverendissima P. V. quod sibi melius
 placuerit, ordinabit. Vlisipone 15. Decembris 1690.
 Tamquam procurator per virtutem mandati iuncti.
 Fr. Emmanuel à Conceptione. Iunctisque supplica-
 tionibus, & mandato procuratorio præfatis; aliisque de
 iure, & de facto consideratis, litteras nostras Patentes
 expedire iussimus, vt in forma suprâ petita publicaren-
 tur ad faciendum præfatum examen coram Nobis in
 nostro Conventu S. Francisci Civitatis Vlixbonensis,
 Provinciæ Portugalix, die 19. Decembris, hora 3. post
 meridiem, anno 1690. quæ, cum in præfato nostro Con-
 ventu Capitulari de Xabregas, Provinciæ Algarbio-
 rum, extra muros huius Civitatis Vlixbonensis 18. die
 eiusdem Decembris, publicatæ essent in plena Com-
 mu-

7

munitate per vnum ex nostris Secretarijs Generalibus de nostro mandato; sicut ex fide illius comprobatur; ac virtute huius edictalis citationis, ex abundanti factæ, P. Fr. Ignatius à S. Bernardo, Prædicator, eiusdem Provinciæ Algarbiorum filius, in statuto termino, tanquam pars adversa, solus comparuisset, præfatum examen in Brevi in sequenti forma factum fuit: ¶ Die 19. D
25 mensis Decembris 1690. in hoc Conventu S. Fran-
25 cisci huius Civitatis Vlixbonensis, in cella Reveren-
25 dissimi P. Fr. Ioannis Alvin, Ministri Generalis to-
25 tius Ordinis S. Francisci, coram ipso sedente pro Tri-
25 bunalì, & me Notario, comparuerunt personaliter
25 adm. RR. PP. Fr. Emmanuel à Conceptione, Custos
25 Provinciæ Algarbiorum eiusdem Ordinis, tamquam
25 legitimus Procurator, sicut ostendit esse, adm. R. P.
25 Fr. Emmanuelis ab Horto, Ministri Provincialis eius-
25 dem Provinciæ, ex vna parte; & ex alia R. P. Prædi-
25 cator Fr. Ignatius à S. Bernardo, Religiosus eiusdem
25 Provinciæ; assistendo etiam præsens adm. R. P. Fr.
25 Franciscus Salmeron, Visitator actualis ipsiusmet
25 Provinciæ. Ac statim per ipsum Reverendissimum P.
25 omnibus præfatis partibus præsentibus ad ius suum
25 allegandum, fuit ipsis ante omnia ordinatum, quod
25 vnusquisque respectivè suum procuratorium manda-
25 tum exhiberet; aut causas se opponendi in hac causa
25 ostenderet: Et ostendentes causas, & mandata, quæ
25 alta, & intelligibili voce coram Reverendissimo lecta
25 sùnt, admissi sunt ad allegandum vnusquisque de iure
25 suo coram ipso in hac causa. Et per præfatum P. Præ-
25 dicatorem Fr. Ignatium à S. Bernardo allegatum
25 fuit, & dictum, quod Breve sùx Sanctitatis Innocen-
25 tij Papæ XI. sud dat. 13. Novembris anno 1687. su-
25 per deputatione Ministri Provincialis, Custodis, Dif-
25 finitorum, Guardianorum, ac Confessariorum Mo-

33 nialium eiusdem Provinciæ, in quo fuit nominatus
 33 præfatus adm. R. P. Fr. Emmanuel ab Horto, cum
 33 alijs omnibus Patribus Diffinitorij, & Conventuum
 33 Provinciæ, vitiatum erat, & cum defectu assignatio-
 33 nis vnius Guardianiæ Conventus do Torràm, atque
 33 in aliquibus verbis discors à quadam copia authenti-
 33 ca crepta à sumpto Registri, vnde ipsum Breve ema-
 33 navit; ex quibus, nullius erat roboris, effectuque ca-
 33 rebat, Quod cum Reverendissimus audiret, constito
 33 de partium citatione ad hoc examen cum assignatio-
 33 ne horæ, ex manibus prædictarum partium recepit,
 33 videlicèt, à dicto R. P. Custode præfatum Breve ori-
 33 ginale, vna cum Transumpto Apostolico, per Mini-
 33 stros Datarix firmato; quæ ambo vnam, eandemque
 33 rem continebant; atque sine vicio, etiam præsumpto,
 33 inventa sunt: Attamen, colatis ipso Brevi originale, &
 33 Transumpto, cum quadam copia authentica crepta
 33 ex sumpto Registri Secretariæ Brevium, inventa sunt
 33 in eadem copia post assignationem Guardianiæ do
 33 Crattò, sequentia verba: *Emmanuellem de S. Benedicto;*
 33 *Conventus S. Antonij do Torràm.* Quapropter Reveren-
 33 dissimus circa conferentiam, & examen præfati Bre-
 33 vis, & copix ex sumpto, hoc processum fieri iussit,
 33 per quod ego infrascriptus Notarius, vna cum Pro-
 33 thonotario infra signato, ambo vocati, & rogati, sub
 33 iuramento nostri muneris declaramus, in dicto Bre-
 33 vi, & eius Transumpto, quæ per Nos fuerunt lecta;
 33 visa, & examinata, aliquod vitium non esse, quod No-
 33 bis videatur in ipsis contineri; excepto incremento
 33 assignationis Domus S. Antonij do Torràm, quod
 33 insertum invenitur in certitudine cum copia sumpti
 33 à dicto R. P. Fr. Ignatio de S. Bernardo præsentata;
 33 quod, quamvis in dicto Brevi, & eius Transumpto
 33 non specificatur, non ideo ostenditur, quod propter

ꝑ hunc defectum, aliquod vitium in illo detur. Et quia
 hoc intelligimus, supradicta coram præfatis partibus
 Reverendissimo retulimus: Cum quo ipse hoc examen
 finitum habuit, in scriptisque redigi iussit, ac manu
 propria firmavit; necnon R. adm. P. Visitator præ-
 dictus; & simul reliquæ partes, receptis documentis
 præfatis, cum supradicto Prothonotario Apostolico.
 Et ego Ioannes Ferreyra, & Faria, Præsbiter, Nota-
 rius Apostolicus scripsi. *Fr. Ioannes Alvin, Minister Ge-
 neralis. Fr. Franciscus Salmeron, Commissarius Visitator.
 Fr. Emmanuel à Conceptione, Custos Provinciae. Fr. Ignatius
 de S. Bernardo. Josephus Neto à Sylva. Ioannes Ferreyra,
 & Faria.* Facto prædicto examine, istis partibus man-
 davimus, quòd sequenti die 20. Decembris, hora 8. ma-
 tutina, omnia alia instrumenta, cæteraque ad iustitiam
 vniuscuiusque, super materia excessuum Sacræ Congre-
 gationi relatorum, conducentia, coram Nobis peremp-
 toriè afferrent, ac proponerent. Quibus in prefixo ter-
 mino coram Nobis comparentibus, per præfatum Fr. Ig-
 natium dictum fuit, quòd omnia sua documenta P. Visi-
 tatori tradiderat, nihil sibi remanente; & omnia per ipsum
 Sacræ Congregationi esse iam remissa. Interrogatus
 deinde, si aliquid verbale ad suam iustitiam conducens
 proponere volebat; dixit, quòd, vt nostræ obedientiæ
 pareret solummodò de excessibus in suo, & aliorum me-
 moriali, Romæ impresso, Nobis querellam proponebat,
 aliquos excessus specificando, & in reliquo ad illud se re-
 mittendo. Per præfatum verò Custodem Provinciae, R.
 P. Ministri Provincialis procuratorem, quidam processus,
 constans ex 103. folijs, cum Decreto duplicato Sacræ
 Congregationis in principio; duabus Memorialibus litte-
 ris accusatorum Romæ impressis; multisque publicis ins-
 trumentis; ac quodam summario adversariorum, Romæ
 etiam impresso, appenso; cum quadam iuris, & facti alle-

gatione (quæ omnia Visitatori præsentanda erant) statim præsentatus, & traditus fuit; tenoris, videlicèt, sequentis.

Satisfactio plenissima, data excessibus, & criminibus Sacræ Congregationi Regularium, contra R. adm. P. Provinciale, reliquosque Patres præsentis gubernij Sæctæ Provinciæ Algarbiorum, allegata.

ECUM de reformanda hac Provinciâ ageretur, conventum fuit inter Patres illam gubernantes, & prætensores intraductionis istius reformationis, quòd ad evitanda litigia, super illa pendentia, religiosi observatiores ex omni Provinciâ, sine consideratione aliquâ ad partialitates, quærerentur; selecti fuere cum effectu, nominaque illorum procuratoribus ambarum partium in Curia Româna existentibus, vnâque cum epistola recommendationis Serenissimi Regis horum Regnorum Portugaliæ PETRI SECUNDI, Domini nostri, ad suum Nuntium in eadem Curia residentem, transmissa sunt; vt, mediante Eminentissimo, ac Reverendissimo D. Cardinale Cybo, totius Seraphici Ordinis Protectore dignissimo, à sua BEATITUDINE Capitulum Provinciale eiusdem Provinciæ, ex suo Motu proprio factum, impetraretur. Impetrata fuit cum effectu hæc gratia; & cum omni pace, quiete, & tranquillitate plenariæ executioni mandata fuit: Factaque suo tempore Congregatione intermedia, cum assistentia Reverendissimi P. Fr. Marci Zarsofa, totius Ordinis Ministri Generalis, aliqui Guar-

Guardiani, & Monialium confessarij novitè electi sunt, vt nonnulli, sancto operi reformationis inchoatæ parum devoti, & affecti, expurgarentur.

Diabolus cum hac melioratione causæ servitij Dei irritatus, animos iam alteratos Fratrum, vitam mutare nollentium, vt religiosè, & reformatè secundum suæ Regulæ præscriptum viverent, propalare cæpit. Quendam latam conspirationem 400. Fratrum fecerunt; ac cum magna copia instrumentorum, ab ipsismet pro libito, & ad intentum factorum; necnon cum grandi quantitate pecuniæ inter ipsos coadunatæ, duo Romam profecti sunt ad agendum de nullitate prædicti Capituli Motus proprii, & Congregationis sequentis; intendentes cum multis, & magnis calumnijs gubernium Provinciæ ad antiquum statum reducere.

Duplices memoriales litteras impressas, contra Pa- I] tres Provinciam gubernantes, Sacræ Regularium Congregationi accusatores dederunt, varia in illis deducendo; quædam ad nullitatem Capituli, & Congregationis sequentis invaliditatem tendentia; alia verò ipsos Patres criminosos arguentia. Attamen, quàmvis memorialia sint duo, ad primum satisfacere sufficit; posterius namque est tantummodò responsum ad aliquas contrarias obiectiones, per R. adm. P. Fr. Hieronymum de Souza, Procuratorem Generalem Curix, ex officio accusatoribus oppositas; & cum responso, summariam quandam repetitionem rerum, in primo iam expressarum, facit. Plusquàm sufficientem materiam Patribus accusatis accusatores præbent, vt ad defensionem multarum, magnarumque calumniarum, sibi falsè impositarum, multa vera ex multis, quæ contrà accusatores cum omni veritate, & facilitate dici, & ostendi poterant, producere vallerent; quia, vltraquàm, secundum terminos bonæ grammaticæ, interrogatio, & responsio casu consentiunt, vulgare est

diſis memorialibus litteris impreſſis ; & non alij , qui novitèr allegari vellint ; quia , etſi allegentur , & cum effectu probentur , Capitulum differre non poſſunt ; nec R. adm. P. Viſitator illorum notitiam Ro næ dare debet ; ſed ſolum procedere in iuſtificatione , & punitione illorum , ſervata forma ordinaria iuris , & Conſtitutionum generalium Ordinis ; nam alitèr , mandatum Sacræ Congregationis cum gravifſimo damno tertij , ſimili pondere conſcientiæ , ac manifeſta iniuſticia , vt per ſe patet , notoriè transgredetur.

Advertendum etiam eſt , quòd aſſerti exceſſus in memorialibus contenti , varij ſunt ; alij enim ad nullitatem Capituli , & Congregationis reſpiciunt ; alij ad oſtendam iniquitatem in Patribus accuſatis tendunt. Hac differentia poſita , ſufficiens etiam erat de rigore , primos diluere , vt Capituli celebratio libera , & expedita maneret ; quia ſecundi , nec illam impediunt , nec impedire poſſunt ; vt patet. Sed , ex abundanti , ſatiſfactio plenifſima omnibus præbetur ; & hæc , in continenti ſinè dilatione interrogandi teſtes , & ſinè ſcrupuloſa veritate probationis illorum ; ſed cum inſtrumentis , documentis , & ſcripturis publicis , & authenticis ; maximè cum iſdem per accuſatores de vitio , & falſitate notatis. Iſta namque , quæ pro armis offenſivis contra Patres accuſatos , & contra ſervitium Dei , vnicè ab illis intentum , adverſarij capere volebant ; non ſolum ſcuta ſua deſenſionis ; ſed etiam arma vindicticæ ſuæ iniuriæ erunt ; verificata , & ad praxim deducta illa Spiritus Sancti ſententia , *Psalm. 7. num. 16. ibi : Lacum aperuit , & eſodit eum : & incidit in foveam , quam fecit. & Psalm. 9. n. 16. ibi : In laqueo iſto , quem abſconderunt comprehenſus eſt pes eorum.* Supponitur deinde , ex abundanti ſine præiudicio veritatis , exceſſus propoſitos in memoriali prædicto , probationibus fidedignis , & ſine exceptione non eſſe legitimè probatos ;

nam probatio resultans ex multitudine instrumentorum, quæ Romæ præsentata sunt, & in summario appenso per accusatores publicata, duplici ex capite insubsistens est, & nulla. Primò, quia omnes certificantes constituerunt se partes declaratas in hac accusatione, cum quadam conspiratione, & coniuratione tam manifesta, & magna, quòd conspiratorum, & coniuratorum numerus ad quadragintos pervenit; sicut ex primo memoriali fol. 1. & ex secundo fol. 5. constat. Certum enim est, quòd nemo in propria causa, & accusatione testis esse potest; iuxtà text. *in cap. in omni negotio. de testib.* cum vulgaribus. Secundò, quòd etiam in casu, quo certificantes non essent partes declaratæ in hac accusatione, sicut in realitate sunt, & ipsi met in prædictis suis memorialibus confitentur, nullam fidem, & auctoritatem merebantur; quoniam omnes conspirati, spontaneè sinè vlla iuridica coactione, ad tales scripturas, & certitudines faciendas se ipsos obtulerunt; maximè, cum omnes in hoc negotio interesse habeant, tam ratione pecuniariorum sumptuum, ad quos omnes contribuunt, & contribuerunt; quàm etiam ratione temporalis finis, & interesse, quod cum hoc negotio quærunt; sicut satis notorium est. Testes verò, ut probent, debent esse vocati; aliàs voluntariè oblata probationem non faciunt; iuxtà text. *in l. Præbiteri, Cod. de Episc. & Cleric.* cum vulgaribus. Vnde Sacra Regularium Congregatio propter hæc, cum tanta multitudine scripturarum, & certitudinum, excessus, & crimina, sibi proposita, improbata habuit; omnia, tamquàm simplicem accusationem, iudicando; R. que adm. P. Visitatori mandat, ut se de illis informet, ad videndum si sunt vera, vel falsa; ac si ad illorum probationem dictæ scripturæ non præsentarentur: Ita ex illius Decreto, suprà num. 2. relato, constat.

6. Omnis hæc excessuum, & criminum allegatorum infor-

formatio supèr materijs de factò cadit ; vnde aliquæ iuris quæstiones oriuntur : totumque hoc factum solùm per instrumenta , & scripturas , in quibus fundatur multò melius , quàm per dicta testium verificatur ; quia , etsi fidedigni , & sine exceptione , sint , (quod moraliter impossibile est in quadam Provincia tòt tumultibus , & conspirationibus contrà veritatem plena , quòd solum accusatores aperti , sunt quadringenti ; sicut ostensum manet ,) vèrum iurare non possunt , nisi se ipsos ad prædictas scripturas , & instrumenta referendo : Et ideo supervacuus erat labor in illis interrogandis impendendus ; periculumque aliquorum periurorum , quibus Deus offendi potest , evitabatur ; maximè , quia in concursu probationis testium fidedignorum , & probationis instrumentorum authenticorum super eadem materia , semper instrumentorum probatio , probationi testium præferitur ; vocaturque inter Doctores , probatio probata , vel indubitata : vt cum multis tenet Scobar *de Purit. prob. p. 1. q. 15. §. 1. num. 16.* & est vulgare. Ratio est , quia testium probatio potest esse ordinariè fallibilis , & variabilis ; probatio verò instrumentorum authenticorum semper est eadem sine varietate ; quia instrumenta donis corrumpi non possunt ; nec potentia , metu , seu respectibus humanis prensari ; nec odio , seu affectione moveri ; neque præteritorum oblivisci : Sicut in testibus ordinariè accidere solet , quàmvis aliàs sinè exceptione sint. Et ex his tam claris , & patentibus rationibus , instrumentorum probatio ad movendos , ac perducendos iudices in cognitionem cuiusque rei , longè fortior , ac potentior est , quàm fidedignissimorum testium probatio. Sicut etiam , quia scientia iudicum proveniens ex dictis testium , est scientia fidei , vt ita dicam ; quia necesse habent , non visa per se ipsos , vera credere , fidem testibus dando : Hæc enim est definitio Fidei : *Scientia veritatis*

argumentum non apparentium: Sicut Apostolus testatur. Scientia verò, quam per inspectionem propriorum oculorum habent, est demonstratio evidens, & experimentalis cognitio; & ideo indubitabilis, & longè alia fortior: Ita cum alijs Escob. *d. p. 1. q. 15. à num. 7.* Vnde provenit, quòd illa, quæ necessario de iure per scripturas tantùm probantur, absque speciali Principis indulto per testes, etiam fidedignissimos, probari non possunt; ut est vulgare.

7 In præsentī satisfatione, seu exoneratione Patres accusati, non solum scripturas, & instrumenta authentica offerunt, ad ostendendam cum evidentiā calumniam, & falsitatem excessuum, & criminum Sacræ Congregationi allegatorum; quæ est melior probatio, sicut dictum est; sed ad dandam aliam probationem fortiorem, & evidentiorem progrediuntur; quæ in ostensione ad oculos R. adm. P. Visitatoris, quòd talia crimina, & excessus non fuerunt in rerum natura, consistit; & quòd omnia, vel saltèm maior pars, suppositiones falsæ, & cavilose sunt. Deficiente verò corpore delicti, superfluum est malefactorem querere; & ideo processus factus, priùs quàm de corpore delicti constet, nullus est: ut cum multis indubitatum tenent P. Bordon. *tom. 5. prax. crim. cap. 6. num. 1. 5. & 25. & cap. 82. num. 31.* Guazzin. *de defens. reor. def. 4. cap. 1.* Iul. Clar. *in prax. §. fia. q. 52.* Carena *part. 3. tit. 9. num. 9.* Quòd autem hæc probatio per inspectionem propriorum oculorum iudicis sit certissima, & indubitabilis, præter experientiam, decidunt expressè Sacri Canones *in cap. penult. de Adulter, & in cap. Evidentiā, de Accusat;* & tenent P. Aldret. *de relig. discipl. tuenda, lib. 2. cap. 6. num. 1.*

8 Deveniendò igitur ad specialem, & individua[m] satisfationem criminum allegatorum in præfato memoriali, fol. 1. priùs de excessibus ad nullitatem vltimi Capituli

pituli Provincialis de Motu proprio facti, & Congregationis intermediae tendentibus, agemus; hi enim celebrationem futuri Capituli, iuxta dispositionem Decreti Sacrae Congregationis supra relati num. 2. tantum impedire, aut differre poterant; vt num. 3. & 4. notatum manet.

Satisfactio excessuum, & criminum contra validitatem Capituli, & Congregationis oppositorum.

Satisfactio ad num. 1.

Constat ex memoriali, fol. 1. num. 1. dicere accusatores, quod Fr. Emmanuel à Sepulchro per suum Procuratorem nomine Provinciae Summo Pontifice Innocentio XI. supplicavit, quod ad pacem, & tranquillitatem Provinciae, Provinciam, caeterosque illius Superiores deputaret, & nominaret; exprimendo ad id nomine nonnullorum Religiosorum, supponendo, meliores, dignioresque Provinciae esse; atque, hoc modo consequutam fuisse gratiam de Motu proprio. Ad hoc satisfaciunt Patres accusati, ostendendo cum omni evidentia, sequentibus modis, hanc allegationem falsam esse.

Primo, quia ex eodem Brevi, cuius copia authentica extat fol. 9. constat, Sanctitatem suam ex suo Motu proprio, certa sciencia, & deliberatione illud concessisse, & non ad petitionem, & instantiam Fr. Emmanuelis à Sepulchro, nec alterius personae: Et sic, ex eodem met Brevi omne supradictum cum omni evidentia de falso convincitur.

11 Secundo, quia ex eadem supplica Eminentissimo Domino Cardinali Protectori facta, (quæ extat fol. 13.) subscripta per Procuratores Provinciæ, tunc Romæ assistentes, contrarium assertioni accusatorum evidenter constat; quia ex illa ad oculum ostenditur, PP. Fr. Antonium à S. Francisco, nunc Monialium de Setubal confessarium; & Fr. Franciscum à Porciuncula, hodie Curialem Commissarium Provinciæ, & tunc ambo Procuratores illius Romæ: Ac PP. Fr. Emmanuelem à S. Maria Magdalena, nunc Provinciæ Secretarium; & Fr. Ludovicum à Seraphinibus, Presidentem hodiè Conventus de Xabregas; & tunc Procuratores etiam Romæ præfati Emmanuelis à Sepulchro, qui contrà suprädictos reformationem Provinciæ procurabant, prædictam supplicationem subscripserunt; & nomine illius, & omnium, illam fecerunt; sicut ex illamet ostenditur. Et, cum Dominus sciret eventus huius negotij instigatione demonis futuros, dignatus est disponere, quòd hæc supplicatio servaretur; vt nunc ex illa veritas evidentè ostenderetur contrà intendentes sinè aliquo timore Dei, & verecundia hominum, illam obscurare.

12 Tertio convincitur dicta falsitas, quia non solum in dicta supplicatione, à Procuratoribus Provinciæ facta, & subscripta, nominatæ sunt omnes personæ, quas Sanctitas sua dignatus fuit Prælatos illius in suo Motu proprio creare; sed etiam, ad maiorem huius calumniosæ criminationis evidentiam, ipsa met nominatio personarum, quæ ex hoc Regno missa fuit Romam, ab adm. RR. PP. Fr. Balthasare à Regibus, & Fr. Alphonso à S. Iosepho, (qui tunc Provinciam gubernabant, & nunc sunt capita occulta, sed non tantum, quòd non cognoscantur, huius maximæ conspirationis,) fol. 19. adiungitur; virtute cuius nominationis supplicatio Eminentissimo Domino Protectori, ad consequendum à Sanctitate sua

sua dictum Motum proprium ; Romæ facta fuit.

Quartò etiam convincitur ex copia authentica Epistol¹³arum, quæ extant fol. 23. in quibus præfati adm. RR. PP. ab ipso Domino Protectore illius patrocinium ambo postularunt, vt Sanctitas sua dictam gratiam faceret. Ac deinde ex Epistolis præsentatis fol. 27. in quibus ipsimet præfato P. Fr. Antonio à S. Francisco, illorum, & Provinciæ Procuratori super eadem materia scripserunt. Ex quibus omnibus ostenditur, præfatam allegationem, nec superficiem aliquam veritatis habere; immò potius calunniosam, & falsam evidentissimè esse.

Neque contrà hæc obstare potest, si dicatur, quòd nonnulli Guardiani, aut omnes, qui tunc erant in Provincia, Procuratorium mandatum prædictorum duorum Procuratorum illius, Fr. Antonij à S. Francisco, & F. Francisci à Porciuncula, non subscripserunt; nec nominatione præfatam personarum, & in dicto Motu proprio contentarum: Quia respondetur, subscriptionem Guardianorum in procuratorio mandato necessariam non esse; neque tale vnquam in negotijs Provinciarum visum fuit; sed satis, supèrque erat, fieri, & subscribi à Patribus mensæ Diffinitorij, aut à maiori parte illorum; in illis enim omnis potestas, & iurisdictio Provinciæ in est; sicut satis vulgare est. Nec etiam illorum subscriptio in nominatione personarum ad Prælaturas Provinciæ necessaria erat; quia tunc inane esset, & otiosum; fieri Capitulum à Sanctitate sua de Motu proprio, si cum suffragijs, & consensu guardianorum, & cæterorum vocalium Provinciæ in forma ordinaria faciendum esset. Et eodem modo non obstat ex eadem ratione, dictam nominationem personarum ad Prælaturas, saltem ab omnibus Patribus Diffinitorij, vel à maiori parte illorum, scriptam non fuisse; sed solum à dictis duobus Patribus:

Quia , dato , quòd id defectus esset , omnia , & multum amplius , supplevit , & supplere poterat summa auctoritas Papæ , qui , ad faciendum dictum Capitulum ex suo Motu proprio , aliquo consensu dictorum Patrum non indigebat : Et qui contrarium dixerit , nihil minus faciet , quàm supremam , & independentem Papæ potestatem , tamquàm caput Ecclesiæ , & Vicarius Christi in terra , negare.

Et insupèr , ita necessariè faciendum erat ; quia certè , & ita experientia ostendit , cernebatur , quòd licèt omnes , aut multi ex dictis Patribus dicerent , quòd reformationem Provinciæ volebant ; attamèn in realitate , & cum effectu , illam nolebant ; sicut nunc cum tam contentiosus litigijs nolunt ; credibileque est , necessarium fuisse , quòd hoc opus Dei omnibus non communicaretur , nè tunc alterationes , nunc expertæ , statim experirentur : Maximè , cùm id necessarium non esset , vt Sanctitas sua , fundatus in servicio Dei , & bono Provinciæ , dictum Capitulum facere posset ; sicùt extat dictum.

- 15 Et quando aliqui horum Patrum non consultorum in hac materia , aut omnes , haberent aliquid , quòd contra dictum Motum proprium opponerent , & contra Capitulum Provinciale in illo factum ; (sicut in realitate non habent ;) debebant id facere , quandò ipsis in mensa Diffinitionis intimatus fuit , & præsentatus ; vel quando per Provinciam , virtute Litterarum Patentium , fol. 31. & aliarum eiusdem tenoris , publicatus fuit ; & non illum acceptare , nec possessionem officiorum suorum dimittere ; sicut cum effectu spontè , sine alicuius personæ coactione , fecerunt ; quemadmodum ex fide publicationum , fol. 39. vers. & 40. ostenditur ; & ex alijs Monasterijs Provinciæ etiam ostendi potest per fidem Litterarum Patentium aliorum cursuum eiusdem Provinciæ , quæ in Archivo illius asservantur ; ac quando in mensa Diffinitionis præfactus Motus proprius per omnes Patres illus vni-
- for-

formitèr receptus fuit ; sicut ex termino per omnes in libro Provinciæ firmato , inserto in certitudine ab eo desumpta fol. 109. vers. constat. Sed ex tam vniformi acceptatione , quin tunc minor repugnantia ostendatur , nec ostendi possit , infertur etiam evidentèr calumniosa oppositio , quæ post transactum tantum tempus in pacifica possessione novitèr provisorum suorum officiorum finè aliqua contradictione , præfato Motui proprio facta fuit , & nunc fit.

Satisfacio ad num. 1. in fine, & ad num. 2.

Affirmant in dicto memoriali accusatores , fol. 1. 16 num. 1. in fine , & num. 2. quòd extante in dicto Motu proprio expressa conditione , quòd Patres in illo nominati gubernium assumere debebant, postquam Provincialis , & alijs superiores actuales triennij antecedentis suum tempus absolverent ; Patres nominati in eodem Motu proprio , vbi Breve ad illorum potestatem pervenit , statim de facto officia occuparunt ; ac propria auctoritate , & de facto antiquos Ministrum , Guardianos , & Confessarios Monialium spoliaverunt ; affirmando , quòd hæc erat Summi Pontificis voluntas. Attamen hæc criminatio etiam evidentèr de falsitate , & calumnia ex sequentibus convincitur.

Primò , quia verba Motus propriij , ex quibus accu- 17
 fatores hanc assertam conditionem eruere volunt , sunt
 „ sequentia ; sicut fol. 10. constat ; ibi : ¶ *Ad tempus, quo*
 „ *eiusmodi officia , iuxta Regularia dicti Ordinis instituta per*
 „ *Sedem Apostolicam approbata , durare consueverunt , statim,*
 „ *atque dilecti filij moderni Minister Provincialis, Custos, Diffi-*
 „ *nitores , Guardiani , ac Confessarij Monialium Provincia Al-*
 „ *guarbtorum huiusmodi , tempus suum compleverint , inchoan-*
 „ *dum.*

3. dum. Inter omnia hæc verba, & alia omnia eiusdem Brevis, vnum solum non invenitur, quòd expressam conditionem, ex adverso allegatam, importet, & inducere possit; sicut essent verba: *Dummodo: Finito tempore:* vel alia similia, quæ de sui natura, secundum ius, conditionem expressam inducere possint; vt est vulgare. Sed etiam, dato, & non concessò, quòd prædicta verba Motus propriij expressam conditionem inducerent, non ideo de factò, & violentè contra illam operatum fuit, sicut ex adverso affirmatur. Primò, quia etsi antecedens triennium, die 3. Februarij 1688. complebatur; ex eo quia in alio tali die, anni 1685. incæperat; sicut ex certitudine, à libro Provinciæ extracta, fol. 109. constat: Et propèr possessionem Patrum, nominatorum in dicto Motu proprio, habitam de Locis Diffinitorij, die 2. Ianuarij, eiusdem anni 1688. sicut patet ex certitudine, fol. 110. triginta duobus diebus anticipati sunt; nec ideo de factò, & temerariè contrà dispositionem Sanctitatis suæ operati sunt; quoniàm Patres Diffinitorij, illorum immediati antecessores, id ita voluntariè sine coactione, aut violentia aliqua voluerunt; sicut ex certitudine, ab eodem libro extracta, videtur fol. 110. Et quàmvis continuare poterant in gubernio Provinciæ per dictos 32. dies, qui ad explendum triennium deerant; id tamen ius voluntariè suis successoribus cedere, & dimittere poterant; sicut cum effectu cesserunt, & dimiserunt; siquidem inviti id cessuri erant, si Reverendissimus P. Generalis Capitulum per sex menses, iuxtà Constitutiones generales Rom. 1612. & 1664. apud Saman. cap. 10. §. 10. fol. 376. anticipare voluisset. Et nunquàm dubitatum fuit, quòd possit vnusquisque ius suum, cui voluerit, cedere, & dimittere: Neque nunc dici potest, quòd Patres Diffinitorij, in Motu proprio nominati, gravamen, aut violentiam aliquam Patribus suis antecessoribus in accep-

acceptatione paucorum dierum gubernij, quod illis voluntariè cedere, & dimittere voluerunt, fecere; sicut in iure vulgare est, iuxtà text. in *Regula, scienti, de Reg. iur. lib. 6.* ibi: *Scienti, & consentienti non fit iniuria, nequè dolus.*

Nequè eosdem Patres triennij præteriti de hoc asserto spolio, & violentia iudicialitèr conqueri videmus; cùm ipsis solis querella, (si ratio, & fundamentum illam faciendi adesset,) compèteret; & non accusatoribus, qui, præter conspirationem, sunt quædam personæ particulares, quibus hoc litigium super iure alterius competere non potest; nisi solùm ad suam bonam voluntatem, intentionem rectam, Religiosumque zelum ostendendum.

Secundò evidentius ostenditur cavilatio, & falsitas huius asserti spolij, & abusus Motus propriij in expulsione allegata Guardianorum, & Confessariorum Monialium antè complementum dicti triennij: Quoniam Literæ Patentes publicationis dicti Capituli, à sua Sanctitate facti in Motu proprio, quæ incipiunt fol. 31. publicatæ fuere in Conventu, & domo Capitulari de Xabregas, die 4. Februarij 1688. sicut ex fide publicationis, in fine illarum posita, fol. 39. vers. ostenditur; & hæc publicatio per alios Conventus Provinciæ in diebus sequentibus continuata fuit; sicut ex alijs publicationibus cernitur. Et cùm triennium, die 3. eiusdem Februarij compleretur; prout ostensum manet, num. 17. iam prædicta publicatio, finito eo, facta fuit. Vndè evidentèr ostenditur, antiquos Guardianos, & Confessarios Monialium à suis officijs antè completum triennium amotos non fuisse; nequè cum violentia, & de facto spoliatos: Sed post illud completum, & iuridicè. Et dato, quòd officia antea reliquissent, & violentèr; ipsis solis, & non accusatoribus, qui nullum ius ad id habent, id litigium spolij tempore habili, & non nunc iam longè extra tempus,

per-

pertinebat ; sicut est notorium , & iam suprâ probatum extat , num. 18.

- 20 Tertiò corroboratur ; quia , cùm Romæ Capitulum Generale Ordinis celebrandum esset , sicut de facto die 5. Junij illius anni 1688. celebratum fuit ; & cùm novi Provincialis , & Custos præcepto Regulæ S. Francisci ad illud accedere tenerentur , sicut cum effectu accesserunt ; si finem trienij , quod die 3. Februarij finiebatur , expectaturi essent ad capiendam possessionem suorum officiorum , non illis remanebat tempus ad dictam viam ambulandam ; ad quam , ob magnam distantiam 500. leucarû , & vlrâ , cum impedimentis , & difficultatibus maris , & terræ , multum tempus necessarium erat : quoniàm solùm ad mittenda inventaria omnium conventuum Provincia ; ad componendos Conventus cum novis Guardianis ; & , vt isti quærerent , & mitterent vsitatum viaticum ad dictam viam , intrando recentèr in conventibus , à suis antecessoribus nudis , & sine vlla provisione relictis ; (iste erat modus gubernij antiqui Provincia , sicut omnibus est notorium ; & patentèr ex inventarijs conventuum vtriusque gubernij , antiqui , & præsentis , constat ;) tempus congruum ad omnia non remanèbat ; illudque prædicti Patres Provincialis , & Custos ad faciendam dictam viam habere non possent ; sicut evidentèr conspicitur . Et in his terminis angustia , quànvis dictus Motus proprius expressam conditionem allegatam contineret , indubitatum est , voluntatem præsumptam esse Summi Pontificis , quòd possessio dictorum Patrum anticiparetur , vt in quadam functione tam publica , & necessaria , sicut erat ista dicti Capituli Generalis , non deessent : *Quia expressum dicitur , quod ex mente , & contexturis necessario colligitur .* Surdus *decis.* 254. num. 37. & cum alijs tenet Sim. Vaz. Barb. *in locis comm. lit. E. num. 31.* maximè , quandò ex dimissione gubernij Provincia Patrum antiquorum facta

25
facta modernis, ante complementum triennij, nullum in-
conueniens resultabat; magnumque præiudicium in eo
finiendo, ex ratione prædicta, sequebatur; tenebantur
illud illis dimittere, sicut voluntariè dimiserunt: *Quia*
nemo potest prohibere, quod sibi non nocet, & alteri prodest:
iuxtà text. in l. *sicui*, ff. de *seruit. l. Rescripta*, Cod. de *Pre-*
cib. Imper. offer. & cum multis alijs iuribus, & DD. tenet
Barb. *prox. lit. P. num. 58.* Et quàmvis dicti Patres anti-
qui aliquam vtilitatem privatam in finiendo triennio of-
ficiorum suorum haberent, illi præferri debebat dicta
vtilitas publica Ordinis in interessentia Capitulo Gene-
rali: iuxtà text. in l. *Sancimus*, Cod. de *Sacros. Eccles. cap.*
Bona, de Postul. Pralat. Surd. decis. 255. num. 11. Ex qui-
bus, & alijs, calumnia, & falsitas præfatæ criminationis
patentè videtur.

Satisfactio ad contenta, num. 3.

IN hoc num. 3. opponunt accusatores maius crimen 21
omnibus, & quod inter omnia de calumnia, & falsi-
tate evidentius vincitur. Dicunt illi: Quoniam adm.
R. P. Provincialis, & alij Patres ex nominatis in Motu
proprio nullam aliam curam, & finem habent, nisi vsur-
pare in æternum gubernium Provinciæ, & illius officia
inter se dividerent; ideo dubitantes, quòd aliqui ex no-
minatis in dicto Motu proprio suæ ambitioni non adhæ-
rerent, illorum nomina ex Breui raserunt, & abstule-
runt; & alios in istorum locis posuerunt: Ac alios, quos
suæ ambitioni contrarios experti sunt, in Congrega-
tione intermedia officijs, à Summo Pontifice sibi colla-
tis, privarunt; aliosque in illorum locis de facto contra
Constitutiones Ordinis subrogarunt. Usquè huc crimi-
natio istius numeri; quæ duo crimina gravissima, sed

falsissima continet. Vnum, falsificationis Literarum Apostolicarum Motus proprii. Alterum, furti, quod propter honestatem, ambitionem vocant; cum appendicibus malarum provisionum in Congregatione inter media. Omnibus per partes, ad confusionem vitandam, satisficiemus.

Quò ad falsificationem Brevis.

22 **A**D convincendam etiam manifeste cum omni evidèntia quandam tam insolentem calumniam; sicut istam, offerunt Patres calumniati R. adm. P. Visitatori ipsum Breve originale Motus proprii, scriptum in membrana sub annullo Piscatoris, ut illud videat, & diligenter examinet; inveniaturque, nullum vitium, rasuram, aut mutationem vnus solius literæ in eo esse; esseque tam intègrum, & purum, sicut in Curia Romàna expeditum fuit. Cum quo insolens calumnia accusatorum, ac omnis, & quælibet probatio exadverso facta, evidèntissimè de falso vincitur. Et ad superabundantiorem huius veritatis iustificationem, offerunt etiam quoddam Transumptum authenticum, extractum Romæ ex eodem Brevi, iuxta stillum Curia, habentem eandem fidem, authoritatem, & executionem, quam ipsum Breve habet: Ad evitanda enim pericula amissionis Brevium, & Bullarum originalium per cursores, & naves, introducta fuit Romæ extractio horum Transumptorum in publica forma, ad supplendum defectum originalium deperditorum. Colato hoc Transumpto cum prædicto Brevi, suo originale, in omnibus inveniuntur conformia; & quòd vitia, & mutationes allegatæ, in illo non fuerunt: Quia, si aliqua mutatio, facta in partibus, ad esset, in ipsa parte discordia apparere debebant; quoniam, extracto

tracto Transumpto Romæ ex eodem Brevis, antequam in potestatem Patrum accusatorum deveniret, omnem mutationem literarum, vel verborum postea factam, statim ostensurum erat. Vnde, quamvis per examen Brevis originalis veritas tam clarè videri non posset, sicut videtur; per hanc colationem Transumpti cum illo, omne dubium, si quòd esset, tolebatur; atque ista tam insolens calumnia, & temeraria falsitas accusantium clarissimè patefacta manet.

Cum tam evidentissima demonstratione, sicut ista, 23 istius tam principalis calumniæ, & falsitatis, Patribus accusatis necessarium non erat aliam satisfactionem cæteris excessibus, seu calumnijs, quibus memoriale accusantium fol. 1. & seqq. plenum est, dare; quia, secundum ius vulgare, quid est calumniator, & falsarius in parte vnius causæ, in alijs idem esse præsumitur: iuxta text. in Reg. semel, 8. de Reg. iur. lib. 6. ibi: *Semel malus, semper præsumitur esse malus.* Et ibi Doctores communiter. Vnde provenit, quòd testis super multis productus, si in vno solo falsum dicit, in omnibus alijs falsum dixisse præsumitur: ita cum multis Mascard. de Probat. concl. 743. per tot. Iul. Clar. in §. *Falsum, num. 38.* Et instrumentum in vna parte falsum, in omnibus alijs falsum esse præsumitur: ita cum multis DD. Iul. Clar. *prox. num. 88.* Et cum in materia tam relevantissima, & principali huius accusationis, falsitas horum accusantium cum tanta evidèntia ostendatur, quamvis in cæteris non ostenderetur, sufficiebat, vt omnia alia falsa præsumerentur; & vt Patres accusati sinè obligatione id ostendendi manerent. Sed, cum illorum veritas probationibus, & satisfactionibus præsumptivis non acquiescat, evidentes continuare volunt.

Nec contra prædictam evidentissimam demonstra- 24 tionem obstare potest, si dicatur, quòd tam Breve originale,

ginale, quàm illius Transumptum, non habent scriptum nomen P. Fr. Emmanuelis à S. Benedicto, Prædicatoris, ad Guardianiam Conventus S. Antonij do Torràm; sicut in supplica fol. 15. vers. Domino Cardinali Protectori facta; & in cathalogo, fol. 20. vers. ad illam faciendam Romam misso, continetur; & quòd in Registro Secretariæ Brevium idem Guardianus, & Conventus scripti inveniuntur; ex quibus omnibus Breve Motus proprii præsentatum, vitiosum arguitur. Quia respondetur, istum defectum Conventus, & Guardiani do Torràm, qui in Brevi, & Transumpto invenitur, non esse vitium, emendationemque à Patribus accusatis factam; neque illam facere poterant; iuxta iam dicta; sed fuit error, seu oblivio officialis, qui Romæ dictum Breve scripsit; sicut ex illo, & ex Transumpto evidentè demonstratur: Quia ultra impossibilitatem vitandi utrumque, quin vitij vestigia viderentur, si nomina præfati Guardiani, & Conventus ab illis raderentur; aut locus, vnde radebantur, albus maneret; aut obliterated, aut alius in eo scribendus erat: Et nihil horum factum fuit; nec sinè evidenti cognitione mutationis, & vitij fieri poterat; tam in Brevi, quia scriptum est in tenuissima, & levi membrana; quàm in Transumpto, in papiro scripto; quæ talia vitia, quin videantur, continere non possunt.

25 Corroboratur ulterius ista responsio, & satisfactio; quia si dictum Breve vitaretur, esset ad auferendam Guardianiam prædicto Fr. Emmanueli à S. Benedicto, quia Patribus accusatis non erat gratus, ut illam Guardianiano à Congregatione antecedenti in illa existenti, tamquam personæ sibi beneficæ, relinquerent: Attamen pro contrario est evidens veritas; nam dictus Fr. Emmanuel à S. Benedicto, tam gratus est Patribus accusatis propter suam exemplarem, & observantem Religionem, quòd ipsimet in quadam vacatura ipsum, Guardianum

Con-

Conventus de Estremoz postea fecerunt; sicut est notorium. Guardianus verò in Conventu do Torràm tunc existens, tam parùm gratus est prædictis Patribus, quòd ipse est vnus ex publicioribus accusatoribus illorum; sicut in Provincia patens, & notorium est.

Ex omnibus istis cum omni evidentiâ constat exorbitans calumnia, & falsitas argumentum falsitatem Brevis; quoniàm, etsi veritas cum tanta evidentiâ ex illo conspici non posset, sicut conspicitur; præsumi non poterat, quòd sine existentia cuiusdam magnæ convenientiæ, & temporalis lucri, quòd ipsos lynces excæcare solet, tam gravissimum crimen perpetraretur.

Quantum ad ambitionem oppositam.

NON est minus patens, & notoria omnibus personis regularibus, & secularibus, quæ Patres accusatos cognoscunt, falsitas, qua accusatores illos ambiciosos vocant; quia, cum isti, in æstimatione ipsorum accusatorum, sint R. adm. P. Provincialis Fr. Emmanuel ab Horto; R. adm. P. Diffinitor Generalis Fr. Georgius à Magdalèna; & R. P. Fr. Emmanuel à Conceptione, Custos; notorium est omnibus, quòd de convenientijs, & commoditatibus temporalibus non curant; non solum, quia omnes tres non semel noluerunt esse Episcopi, attendentes ad propriam ipsorum insufficientiam ad quandam occupationem, ipsis Angelicis humeris formidandam; & non ad maximas convenientias temporales, quæ tam magnas, & decoras dignitates sequuntur; sicut est notorium. Sed etiam, quia notoria est integritas, & puritas manuum, qua officia sua exercent; siquidem, nec levissimum donum, & dilicias ratione officiorum suorum à quoquam vnquam acceperunt; neque

30
neque id cum veritate ostendi poterit: Immo potius omnibus illos cognoscentibus, & ad illorum cellas intrantibus, de magna paupertate, & penuria rerum utensilium in eis existentium constat; ulteriusque id ostenditur in tractatione, & cura personarum suarum, quæ est eadem, & forte minor, quam cuiuscumque alterius Fratris particularis, tam in vestitu, quam in victu, & potu; nolentes suos antecessores imitari, qui valde diverso modo se ipsos tractabant, & tractabantur cum magnificentijs: sicut cognoscentibus vnum, & alterum tempus, hoc, & antiquum gubernium, satis notorium est.

28 Et, nè hoc sine evidenti demonstratione maneat, potest R. adm. P. Visitator librum rationum Conventus, & domus Capitularis de Xabregas videre; & invenient verba, & declarationes quotidianorum, & magnorum sumptuum, quos communitas cum solis Patribus, Provinciam in triennijs transactis gubernantibus, faciebat; excepta innumerabili multitudine deliciarum, & donorum, totius generis, quæ ipsis ratione officiorum suorum dabantur, & sumptus communitati non faciebat, nisi tantum in apparatus coquinæ, & cocorum labore; qui solum cum ferculis dictorum Patrum maiorem laborem habebant, quam cum victu totius communitatis, ex tanta multitudine Fratrum, & servitorum compositæ. Et examinando rationes sumptuum huius triennij, non inveniunt similes expensas in dicto libro; neque nauticarum, in quibus communitas multam pecuniam in gubernio transacto expendebat. Et visitando officinam coquinæ, non inveniunt antiqua paramenta particularium fornacium, & prunariorum; neque cocos, & officiales illius cum molestijs laboris antiqui. Potest etiam esse probatio evidens istius veritatis, magnificentia operis Chori eiusdem Monasterij de Xabregas; pretiosæ pictu-

ra in Sacristia existentes ; & meliores libri Bibliothecæ ; quia , cum omnia maximi valoris multorum milium denariorum sint , sunt tantum quedam reliquæ spolijs relictæ per mortem cuiusdam Patris , qui Provinciam gubernavit ; sicut ex notorietate huius materiæ R. adm. P. Visitatori constare poterit. Non loquitur de vivis , quia est materia odiosa , quàmvis vera , & publicæ : Videatur tamèn certitudo , seu fides fol. 46. vers. quæ adiungitur , vt videatur , quantum pecuniæ Visitaciones Provincie destillabant.

Ad evidentiorum confirmationem puritatis manuum 29 Patrum accusatorum , offerunt literas patentes fol. 43. publicatas per Provinciam ; sicut constat ex fide publicationum in fine illarum ; quibus duo millia ducatorum , ad sumptum viæ ad Capitulum Generale Romanum , per Conventus dividebantur. Cum verò Excellentissimus Dominus DVX do Cadavàl , magnitudine animi sui , & zeli servitij Dei , se se ad mandandos fieri ex redditibus suis sumptus eiusdem viatici obtulisset , statim R. amd. P. Provincialis literas patentes fol. 45. expedit , mandando Prælati localibus Provincie , quòd eleemosynas in alijs literis patentibus declaratas non mitterent , quia ad dictam viam iam necessariae non erant. Ex hac actione , notoria puritas Patrum , nunc Provinciam gubernantium , cum omni evidentia ostenditur : Si enim ambitiosi essent , eleemosynam Excellentissimi Domini tacerent , atque duo milia ducatorum , iam per Provinciam divisa reciperent : Et ultra id , multa alia caperent , si facerent , sicut in triennijs transactis hebat ; in quibus omnia recipiebantur , & de nihilo ratio reddebatur , ac si Provinciales , & non Papa , ac S. Sedes Apostolica ; & illi quidam puri Administratores , mediantibus personis Syndicorum , omnium Domini essent. Ita officia Provincie , non solum facta sunt cupita , vt essent litigiosa ; sed etiam

etiam Patres illa occupantes magnis opibus replebantur; quibus multus parabant amicos; qui, etiam hodie, illos in istis suis litigijs adiuvant. ~~Contra~~ Patribus præsentis gubernij accidit; qui solùm habent amicos, qui, sicut Excellentissimus Dominus DVX, eos tamquam filios S. Francisci tractant, in necessitatibus sua liberali magnitudine eos adiuvando: Hæc enim est vera amicitia, ac apud Deum meritoria.

Quantùm ad assertam Guardianorum privationem, in Congregatione intermedia factam.

30 **A**ffirmant deinde accusatores in fine num. 3. Patres accusatos contra dispositionem Legum Ordinis privasse de facto Guardianos officijs, ipsis à Summo Pontifice datis; aliosque in eorum locis elegisse. Ad respondendum huic ridiculæ allegationi, supponendum est, quòd Summus Pontifex faciendo ex suo Motu proprio Capitulum Provinciale præteritum, post nominationem, & provisionem locorum Provinciæ, dicit, quòd nominati, & electi in suis officijs, & locis per tempus in Statutis regularibus Ordinis S. Francisci determinatum durabunt; sicut ex verbis Brevis constat fol. 10. ibi:

Ad tempus, quo eiusmodi officia iuxta regularia dicti Ordinis instituta, per Sedem Apostolicam approbata, durare consueverant.

31 **E**t cum per Statuta regularia dicti Ordinis, per S. Sedem in forma specifica confirmata, determinetur, quòd Guardiani electi in Capitulo Provinciali solùm usquè ad Congregationem sequentem in suis officijs durent; vt apud Saman. cap. 10. §. 11. fol. 383. ibi: *Decernitur namquè, Capitulum intermedium, seu Congre-*

gregationem habere plenam auctoritatem non continuandi Guardianos; sed, Prioribus amotis, alios instituendi, etiã nulla interveniente causa. Sequitur per indubitabilem 32

consequentiam, quòd Guardiani electi à sua Sanctitate in Motu proprio, etiã sine aliqua causa, in Congregatione sequenti amoveri poterant; vel potiùs ipsorum officia in illa expirabant, quàmvis illa non renuntiassent; sicut expresse determinant prædicta Statuta in sequentibus verbis: *Ad præfatam Congregationem transmittere, simul cum renuntiacionibus suorum officiorum scripto factis; quas si non fecerint, ipsos tamèn renuntiasse censeatur, &c.*

Quantùm ad Confessarios Conventuum Monialium 33
iddem determinant Stat. Gener. Vallos. apud Saman. cap. 6. §. 11. fol. 183. Quo supposito, indubitatum manet, Guardianos, & Monialium Confessarios amotos non fuisse de facto in Congregatione præterita; sed potiùs secundum dispositionem Sanctitatis suæ in verbis relatis; quia iubet, quòd continent in suis officijs iuxtà determinationem Statutorum Ordinis; & hæc disponunt, quòd durent à Capitulo vsquè ad Congregationem: Et ita redicularitas huius criminis evidens manet.

Satisfactio ad contenta num. 4. 5. 6. & 7.

Gubernium Patrum accusatorum accusatores *Monopolium* 34
polium vocant: Monopolium est quoddam genus contractus, emendo, seu recipiendo in se certum genus, vel genera rerum, vt ratione necessitatis ementium, carius vendi possint; & ideo est contractus iniustus, cum onere restituendi iniustum excessum pretij. Hoc supposito; cum hoc termino accusatores suum Religiosum animum, & zelum boni Provinciæ explicant; quia iudicando Patres accusatos iuxtà ipsorum proprium animum, & in-

teutionem , illos faciunt monopolistas officiorum Provinciae , sicut in tempore praeterito solebat fieri , ut ea liberrimè vendere possent. Sed certum est , quòd quadringenti accusatores officia Provinciae , super quibus haec inaudita litigia , cum tantis peccatis , vigilijs , dispendijs , & praëudicijs animarum Purgatorij faciunt , ita adepturi non sunt ; tam proptèr defectum opum , & paupertatem virtutum , quibus praëdicta officia in hoc tempore emuntur , & in hoc gubernio venduntur ; quàm etiàm , quia , habentibus illis illas peccaminosas opes , res est , quæ in hac praesenti ætate non val et. Certum est , quòd solus faciens similes lites est monopolista ; voluntatemque non habet faciendi Religionem ; sed quòd sibi placuerit , vivendo ad libitum.

Dicent , & dicunt accusatores , quòd Patres accusati hunc ipsum finem ambitionis temporalis habent ; atamen ad hoc respondetur , tam cum casu iam supra relato num. 28. & cum evidenti demonstratione operum , quæ in hoc triennio facta sunt in Provincia , ut ruinae , atque totalis defectus rerum , in quo gubernium transactum Conventus , & Monasteria posuerat , reficerentur. Hæc est sitis , & ambitio praesentis gubernij ; & etiàm sitis , & ambitio observantiae Regulae S. Francisci : Si enim omnes filij Provinciae illam , tamquam matrem gratis , & non sicut extraneam pro stipendio , servirent , laborantibus omnibus in communem vtilitatem suarum communitatum fideliter , Monasteria multum amplius refecta essent ; Religiosi multum amplius necessarijs provisi ; & , super omnia , Regula S. Francisci melius observata , Secularesque plus edificati. Sed , quia unusquisque ordinariè de se ipso vestiendo , & cooperièdo tantum curat , imbeciliores malè cooperti manent , pauperque Mater totalitèr nuda. Hæc omnia ipsi accusatores per experientiam melius , quàm alij , cognoscunt ; & tamèn , verbo tenus ,

tenus, magnum zelum Religionis affectant; & ostendunt; non advertentes, quod sua met verba, litigia, & actiones, à suis zelosis verbis differunt, & disconveniunt: Si enim ad interesse temporale tam avidè non attenderent, tot extrema pro mittenda manu in gubernio Provinciæ facturi non essent; immò potiùs pro illo fugiendo illa facerent, quoniàm sinè ipsis commoditatibus temporalibus, est quædam gravissima, & asperissima Crux. Certum est etiàm, quod ipsorum zelus, si esset verus, in arguendis Patribus accusatis de defectibus suorum officiorum & Religionis, servata forma à Christo Domino nostro tradita apud S. Matth. cap. 18. n. 15. agendo de fraterna correctione, occuparetur, ac poneretur; & non per media à Phariseis contra ipsum Dominum practicata; rationem reddendo sui zeli Pharisæici, quam Spiritus Sanctus dixerat Sapient. cap. 2. num. 12. ibi: *Quoniàm inutilis est nobis, & contrarius operibus nostris; & impropereat nobis peccata nostra.* Quoniàm accusatio tremendorum, & falsissimorum criminum, quibus prædictum illorum memoriale est plenum, non tendit, vt habeant meliores Prælatos, qui est finis prædicti præcepti Christi; sed tendit ad auferendam illis vitam honoris, quæ est bona opinio; & simul, vt non habeant suorum operum contradictores, vitorumque suorum repræhensores; quod erat intentum Phariseorum, finisque illorum magni zeli.

Dicunt ampliùs isti zelosi accusatores in fine num. 4. 36 quod sunt quadringenti, qui à Sacra Congregatione remedium opportunum contra relaxationes præsentis gubernij petunt. Multum admirabile est, quod in vna sola Provincia tanta sit multitudo gentis tam zelosæ honoris Dei, observantiæ Regulæ, & proximorum boni; quando in antiquis temporibus in tota numerositate populi Israel vnum solùm Deus non inveniebat, qui se pro eo

opponeret, honoremque illius zelasset; sicut dicit per Ezech. cap. 22. num. 30. ibi: *Et quaesivi de eis utrum, qui interponeret sepem, & staret oppositus contra me pro terra, nè dissiparem eam, & non inveni.* Qualitas verò, & magnitudo zeli tantorum zelatorum, ex evidenter ostensis, & infra cum eadem evidentiâ ostendendis, benè manifestatur.

- 37 Num. 5. continet quandam puram narrativam, quandamque gracilem iuris allegationem, cui necessarium non est respondere; tam pro illius materia; quàm propter falsitatem facti, super quo fundatur; maximè, quatenùs dicitur, quòd Prælati per suam Sanctitatem in Motu proprio nominati, in suis officijs vsquè ad Ianuarium sequentem, anni 1691. hoc est, per totum triennium, duraturi erant. Quia contrarium iam ostendimus suprâ evidenter, num. 29. & seqq. Ad deductum num. 6. & 7. eadem responsio datur.

Satisfactio ad deducta num. 8. & 9.

- 38 **R**epetunt accusatores spoliū, quòd iam num. 1. in fine, & num. 2. deduxerant; & ideo responsionibus iam datis num. 16. & seqq. nè repetitionibus inutilibus molestemur, illis satisficit; addendo etiã responsiones relatas num. 29. cum seqq.

- 39 Num. 9. dicunt, quòd aliqui ex nominatis per Summum Pontificem, vel non habuerunt officia, ipsis à Papa concessa; vel ad gubernium aliorum Conventuum mutati fuere: Sinè individuatione harum mutationum. Antequàm de satisfactione horum excessuum confusorum agatur, advertendum est, quòd finis, & effectus præfati Motus proprii fuit tantum modò, fieri **Capitulum Provinciale sinè suffragijs Vocalium Provinciae,**

cia, ad evitanda inconvenientia, & litig'ia, quæ ex celebratione illius in forma ordinaria orientur in tempore, quo de principianda reformatione Provinciæ, tam malè acceptata ab omnibus, agebatur; Et idèd Sanctitas suas Congregationem intermediam non abstulit, nequè iurisdictionem illius; sicùt iam ostendimus suprâ num. 29. cum seqq. nec etiàm Religiosis, ab eo in Motu proprio nominatis, libertatem renuntiandi sua officia, si iustæ causæ adessent, ademit: Et hoc, ex sequentibus fundamentis.

Primò, quia Sanctitas sua nullo modo talem prohibitionem expressit; sicùt ex eodem Brevi fol. 9. ostenditur; & cum in hoc novo modo faciendi Capitulum Provinciale, & in hac nova dispositione Pontificis, casus, & materia dictarum renuntiationum omissus fuit, censetur relinquere hoc in antiqua dispositione Constitutionum Generalium, & univèrsalis practicæ Ordinis: Ita tenet cum multis Sim. Vaz. Barb. *in locis comm. lit. C. num. 3.* per text. *in leg. Si verò, §. de Viro, ff. soluto matr.* cum vulgaribus. Et quemadmodùm electi per suffragia Provinciæ sua officia renunciare poterant; ita etiàm electi per suam Sanctitatem iddem facere valebant; attentò, quòd non adest declaratio illius, quæ ius, & antiquam consuetudinem mutaret.

Secundò, quia etsi dicatur, quòd dicti nominati renuntiare non poterant, nisi in manibus Summi Pontificis, vel Nuntij Apostolici; & non in manibus R. adm. Provincialis; est loqui sinè fundamento; quòdnam res est valdè trita, & sinè dubio, quòd Abbates, Priores, Canonici, cæterique Beneficiarij beneficia sua, sinè reservatione pensionis, in manibus Episcoporum Dicecesanorum libere renuntiare possunt, vt illa, cui maluerint, conferant; quàmvis tales Beneficiati per Summum Pontificem provisè essent. Ex hoc, sinè fundamento manet
evi-

Evidentè objectio, quòd Guardiani, & monialium Confessarij, quorum officia vltra medium triennij non durant, sicut suprà à num. 29. manet ostensium, officia sua in manibus sui Provincialis renuntiare non possunt, quia in illis per suam Sanctitatem provisi fuerunt; cum sine dubio sit, quòd Beneficiati id facere possunt; cum illorum beneficia sit perpètua, quàmvis per Papam fuissent provisi.

42 Materia est hæc, in qua nec minor dubitatio esse poterat; sed, nè minor scrupulus maneat genti tam scrupulosæ sine probatione notoriæ evidentix, qua Patres accusati falsitatem accusationum suorum in omnibus ostendunt, offerunt fol. 47. Epistolam Eminentissimi Domini Cardinalis Protectoris, scriptam R. adm. P. Provinciali accusato, quandò illi dictum Brevi Motu proprij misit; in qua Eminentissimus Dominus, agendo de renuntiationibus nominatorum in illo, ita dicit, in lingua Latina: *Debeo advertere P. V. quòd, quando aliquis illorum propter humilitatem, vel alios respectus suum officium renuntiare voluerit, V. P. similem renuntiationem non admittat, nisi priùs cognoverit, quòd per aliquam iustam, & relevantem causam ad id moventur: Et hoc, vt aliqua perturbatio in factendis novis provisionibus non succedat.* Ex hac ordinatione suæ Eminentix, quòd suprà dicitur, evidentè ostenditur; quia, supponendo pro certò, & indubitato, quòd omnes nominati in Motu proprio sua officia in manibus R. adm. Provincialis renuntiare libere poterant, illi advertit, quòd renuntiationes sine iustis, & relevantibus causis non admittat. Iddem ex alia Epistola eiusdem Domini, fol. 49. scripta in eadem occasione R. adm. P. Fr. Georgio à Magdalena, nunc Diffinitori Generali, vt officium Custodis Provinciae, quòd in dicto Motu proprio illi datum erat, acceptaret, & non renuntiaret.

Tranſeamus nunc ad oſtendendam cum eadem evi- 43
 dentia falſitatem aſſertionis in memoriali factæ , num. 9.
 quòd Religioſi in illo nominati à ſuis officijs , amotti
 ſunt; quidam, violentèr de facto, & ſinè iuriſdictione ; &
 alij ad alia officia mutati. Iam à num. 38. oſtendimus,
 quòd Religioſi nominati per ſuam Sanctitatem liberè ſua
 officia renuntiare poterant : Nunc ex certitudine ex-
 tracta à libro Provinciæ in locis infrà notandis eviden-
 tèr oſtenditur , quòd omnes declarati in memoriali, cum
 iuſtis , & relevantibus cauſis , per totum Diſſinitorium
 examinatis , & admifſis , liberè , & voluntariè officia ſua
 renuntiarunt ; ſicut etiàm , quòd in locis illorum alij ca-
 nonicè per illud electi ſunt ; prout in ſequenti forma
 oſtenditur.

Fr. Antonius à S. Andrea , Guardianiam de Xabre- 44
 gas renuntiavit ; ſicut conſtat ex certitudine à libro Pre-
 vinciæ extracta , fol. 110. & in loco illius Fr. Emmanuel
 à S. Paulo canonicè electus fuit , fol. 110. verſ.

Fr. Emmanuel à Conceptione , Guardianiam de
 Campomayor renuntiavit fol. 110. verſ. & in loco illius
 proviſus fuit Fr. Joſephus ad Aſſumptione, fol. 111.

Fr. Petrus à S. Maria, Guardianiam de Sines renun-
 tiavit fol. 110. verſ. & in loco illius electus fuit Fr. Gre-
 gorius à S. Joſeph, fol. 111.

Fr. Theotonius à S. Thoma , Guardianiam de Al-
 vito renunciavit fol. 110. verſ. & in loco illius proviſus
 fuit Fr. Leonardus ab Archangelis, fol. 111.

Fr. Ioannes à S. Maria, Guardianiam de Moura re-
 nuntiavit fol. 112. & in loco illius electus fuit Fr. Theo-
 tonius à S. Thoma, fol. 112.

Fr. Emmanuel à S. Benediçto non venit ſcriptus
 in Brevi Guardianus S. Antonij do Torràm ; & ideo
 iſtam Guardianiam continuavit Fr. Nonius à Concep-
 tione , qui ad illam electus fuerat in antecedenti Con-
 gre-

gregatione ; sicut ostensum manet suprâ num. 22. & seqq.

Fr. Emmanuel à S. Hiacinto, Guardianiam de Mertola renuntiavit fol. 112. & in eius loco electus fuit Fr. Benedictus ab Archangelis, fol. 112.

F. Emmanuel à Nazareth, Confessionarium Conceptionis de Beja renuntiavit fol. 110. vers. & in eius loco provisus fuit Fr. Franciscus à Conceptione, fol. 111.

Fr. Emmanuel à Iesu, Confessionarium Spei de Vila Viçosa renuntiavit fol. 110. & in eius loco provisus fuit Fr. Antonius à S. Anna, fol. 110. vers.

Fr. Ioannes à S. Bernardino, Confessionarium Calvarijs de Evora renuntiavit fol. 110 & in eius loco provisus fuit Fr. Petrus à S. Alexio, fol. 110. vers.

Fr. Emmanuel à S. Antonio renuntiavit Confessionarium das Flamengas, fol. 110. & in eius loco provisus fuit Fr. Emmanuel à Iesu, fol. 110. vers. Hoc modo falsitas istorum criminum constat, non minùs evidentèr, quàm ex decretis cuiusdam libri tam authentici, sicut est liber Provinciæ, scriptis per R. P. Fr. Antonium à Nativitate, Diffinitorem actualem, & vnum ex adversarijs Patrum accusatorum; vt etiàm cum hac circumstantia pleniorè fidem faciat.

Satisfactio ad deducta, num. 10. 11. § 12.

45 **R** eferunt iterùm accusatores in hoc, num. 10. suam assertam, privationem officiorum in Congregatione intermedia sinè legitima causa factam. Ad hoc respondetur cum iam dictis suprâ num. 29. cum seqq. Expendunt secundò num. 11. falsitatem Brevis Apostolici, cum relatione pœnarum huius tam magni criminis.

Ad

Ad hoc satis fit cum iam perpensis supra num. 27. & seqq. Et pro omnium complemento, poenae calumniantium, & talionis accusatoribus suo tempore expendetur. Ad repetitum Monopolium, & ambitionem num. 12. memorialis, iam satisfactum manet supra num. 27. & seqq.

Satisfactio ad deducta, num. 13.

Allegant hic accusatores incapacitatem, & paucos 46 annos electorum ad officia Provinciae; & inter omnes incapaces solum R. P. Custodem Fr. Emmanuelem à Conceptione specificant; addentes, quòd, cum esset excommunicatus declaratus, in Congregatione intermedia suffragavit. Omnis, seu maior pars querellae accusantium, circa Guardianos, super electione P. Fr. Emmanuelis à S. Benedicto in Guardianum de Estremòz, cadit: Sed non advertunt, quòd istemet per Patres antiquiorem, & immediatum (capita occulta harum accusationum) in Guardianum de Torràm nominatus fuit; sicut ostenditur sol. 15. vers. & 20. vers. Et quia in dicto Brevi non venit scriptus, ad dictam Guardianiam de Estremòz fuit postea electus, sicut dictum est num. 24. & cum tunc esset dignus, etiam postea dignus manebat. Ulterius; pauci anni non sunt per se soli impedimentum ad Guardianias; quoniam sola bonitas vitae, & morum capacitatem, & maturitatem annorum in quoddam subiecto faciunt; sicut dicit Spiritus Sanctus Sap. cap. 4. num. 8. Pauci anni vitae Religiosae, & observantis, longa quaedam canities sunt; & multi in vitijs, & relaxationibus consumpti, coràm Deo nihil sunt; nihilque ergà homines, quò ad præmium, esse debent. Multum advertentia dignum est, quòd, cum linguae, & calami accusatorum tam expeditae sint, non audeant di-

cere contra istos iuvenes suæ æstimationis , quòd habent pecuniam , & illa vtuntur ; quòd vitiose sine necessitate legitima equitant ; quòd voluptuose camisijs induuntur ; quòd nutriuntur tamquàm Principes ; & quòd alia discordantia à Regula , & Sancta Paupertate Fratrum Minorum faciunt. In quibus omnibus isti accusatores evidentè ostendunt , quòd dicti iuvenes hæc vitia non habent ; si enim illa haberent , credibile est , quòd illa non tacerent. Vel etiam conjecturari potest , quòd , cùm accusantium religio talem modum vivendi non abominatur ; abominare in alijs , quòd ipsi fortè vitiosum non iudicant , non vellent.

47 Deniquè notorium est , (nequè cum veritate contrarium ostendi potest ,) quòd omnes isti iuvenes ætatem triginta annorum excedunt ; & cùm hæc sufficiens sit , vt Episcopi esse possint ; iuxtà text. *in cap. Cùm in cunctis* , 7. §. *Inferiora* , de *Elect.* & *in cap. Licet Canon* , 14. eod. tit. lib. 6. & tenent ex regularibus Fr. Anton. à Spirit. *in direct. regul. tract. 5. disp. 4. à num. 76.* Pellizzar. *de Regular. tom. 2. tract. 9. cap. 2. à num. 117.* Donat. *in Pract. Regul. tom. 2. tract. 5. q. 8.* Rod. *quest. regul. tom. 1. q. 13. art. 2.* Bordon. *Variar. resol. 26. num. 95. & 96.* Tambur. *de Iure Abb. tom. 1. disp. 5. q. 9. à num. 1.* à fortiori eadem ætas ad quandam Guardianiam sufficiet ; & ideo Constitutiones Generales Ordinis , apud Saman. *cap. 9. §. 5. fol. 309.* decernunt , quòd Fratres S. Francisci triginta ætatis annos ad istas Prælaturas habeant ; & decem habitus.

48 Quantum ad virorem , & teneritudinem annorum , & intellectus R. P. Custodis Fr. Emmanuelis à Conceptione , res est multum amplius ridicula ; quoniam , habente illo iam in sæculo capacitatem ad munus Provisoris , & Gubernatoris Archiepiscopatus Bracharenfis , Hispaniarum Primatis , postquàm per multos annos alia
litc.

lite raria occupavit ; ridiculum valde esset, ad Custodiatum vnius Provinciae capacitatem non habere.

Quantum ad assertionem, quod R. P. Custos, cum esset excommunicatus declaratus, quia annis transactis cum quodam socio à Seminario de Varatojo Missionariorum Apostolicorum fugerat, in Congregatione suffragaverat ; est etiam ridiculum vltra falsum ; sicut fidem faciunt Guardianus, & Diferèti eiusdem Seminarij in suis literis patentibus fol. 51. Nequè de quodam Fratre valdè relaxato, qui intèr Fratres vivit, visum vnquam fuit, quod per tot annos apostata excommunicatus existeret sinè festina absolutione, quamvis illam non petat, & multoties invitus. Ex hoc dignum notatu est, quod P. Fr. Emmauel à S. Paulo dicat in sua certitudine iurata summarij appensi fol. 13. quod dictus P. Custos iam ab annis fuerat excommunicatus declaratus ; sicut sibi per declaratoriam prædictorum Patrum de Varatojo, in locis publicis Oppidi de Setubal affixam, constabat: Et scribendo hanc certitudinem post Congregationem intermediam, quousque Guardianus de Xabregas fuerat, & R. P. Custos ibi habitator, & eius Subditus, illum videbat assistere in Communitatibus, & Officijs Divinis, Missam quotidie celebrare, sicut est notorium, & ex libro Sacristiae illius temporis constat ; nunquam illum evitavit, & pro excommunicato habuit; nec de eo absolvendo ab asserta apostasia curavit ; nequè tale illi in mentem venit, nisi postquam propter suos Religiosos mores in dicta Congregatione à Guardiania amotus fuit, & hæc conspiratio nunquam visa principium habuit. Et ad tolendam omnem dubitationem, offertur Breve fundationis novi Seminarij, de quo literæ patentès prædictæ Fratrum de Varatojo fol. 51. agunt; & licentia Reverendissimi P. Fr. Iuliani Chumillas, quam R. P. Custos habuit ad exeundem è dicto Seminario ; necnon literæ

patentes P. Provincialis Provinciæ S. Antonij fol. 52: per quas in illa receptus fuit ; & in illa stetit , quousque ad Provinciam Alguarbiorum venit : Sufficiente solum prædicto R. P. Custodi dicto Breve novæ foundationis, proptèr licentiam Reverendissimi P. Commissarij Generalis Fr. Marci Zarfofa , confirmatam per Reverendissimum P. Ministrum Generalem , & per Eminentissimum Domium Cardinalem Protectorem , & ultimò per suam Sanctitatem , in eodem Brevi insertam.

Satisfactio excessuum , qui contra personas PP. accusatorum in memoriali opponuntur ; & ad nullitatem Capituli , & Congregationis præteritæ non tendunt ; sicùt admonuimus, supra num. 4.

Satisfactio ad deducta, num. 14. 15. 16. & 17.

51 **I**ncipiunt accusatores num. 14. sui memorialis fol. 3. narrare excessus , & crimina , quæ personas PP. accusatorum tangunt ; & , vt materia sit benè continuata in omnibus , omnia sunt tam falsa , sicùt iam supra relata ; & ita cum eadem evidentia ostendetur. Dicunt num. 15. R. adm. P. Provinciale gravasse Conventus Provincie maiori quantitate pecuniæ ad vestiendos Fratres, quàm vsus ferebat ; vestesque adhuc non dedisse, compellendo Fratres ad indecendum laceratis vestibus. Ad hoc respondetur , quòd pannus cordulatus , vulgò *sayal*, ex nova fabrica , iuxta Decretum ultimi Capituli Generalis Romani, factus est ; & , non obstante dilatione mul-

ti temporis necessarij ad illum de novo fabricandum, tanta fuit applicatio, & sedulitas Patrum accusatorum, quòd iam multi Religiosi habitus novæ fabricæ laceratos, & repetiatos gestant; sicùt patentèr conspicitur. Ex qui ex nova fabrica vestiti non incedunt, est quia nollunt, & habent amorem panno nigro antiquo, notoriamque in omnibus oppositionem reformationi. Diligens applicatio constat ex epistolis principalis fabricatoris huius pannis, Francisci Marquez, quæ authenticè recognitæ offerunt fol. 58. 59. 60. & 61. & multæ aliæ præsentarentur, si fastidium non gignerent, & confusionem.

Quò ad excessum pretij allegatum, respondetur, ⁵² quòd PP. accusati illud furati non sunt; sicut in hac allegatione datur intelligi: Quoniàm Sindici huius Curia, & de Estremòz, ac Beja pecuniam ipsis fabricatoribus panni, illum portantibus, soluti sunt, & tradiderunt; & ad id pecuniam à Sindicis aliorum Conventuum recipiebant, quin pars aliqua illius in potestatem PP. accusatorum devenisset, neque per eos tradita esset; sicut ex fide, & certitudinibus ipsorum Sincidorum constat fol. 65. 66. & 67. Ulteriùs advertendum est, quòd pannus cordulatus huius fabricæ novæ fuit multùm accommodatus in pretio 480. regalium pro quolibet cubito, positus in hac Curia, & Transtagum, expensis ipsorum venditorum; quoniàm ad Provinciam Portugaliæ pro 490. & 500. regalibus in eadem domo fabricantium emitur, exceptis expensis conductionum, quæ per Provinciam fiunt: Et quando per fabricatores pannus ad Conventus asportatur illum vendunt pro pretio 540. & 550. regalium; sicut ostenditur fol. 57. & 58. & notoriè in tabernis mercium huius curiæ experitur; quia, cum valor monetæ crevisset, crevit & lanarum pretium; pannorum etiàm valor crescere debebat; Et si pretium panni ad vestes huius Algarbiorum Provinciæ antè incrementum mo-

netæ conventum non fuerat, iddem foret, sicut in Provincia Portugaliæ; prout ipsa ratio demonstrat, & ex relatis Scripturis colligitur. Et habito respectu ad antiquum valorem monetæ, fuit hoc pannus novæ fabricæ valdè accommodatus in pretio 480. regalium procubito; quoniàm pannus niger fabricæ antiquæ, cum esset in bonitate inferior, eodem pretio vendebatur; sicut testificat R. amd. P. Provincialis Provinciæ Portugaliæ fol. 57. Ad zelum S. Paupertatis, & boni communis Provinciæ, quo accusatores in ista materia loquuntur, non responderetur; quoniàm ex omnibus alijs, qualis ille sit, ostenditur.

53 Inferunt accusatores, num. 16. & 17. Guardianos Provinciæ malo exemplo furtorum, quæ Patres accusati in comparandis dictis vestibibus fecerunt, eleemosynas à fidelibus Monasterijs factas, cum maximo detrimento Religiosorum agrotantium, & sanorum, furari; ac tam avaros, & ambitiosos esse, quod per se pecunias recipiunt, & contractus prohibitos faciunt. Cùm hæc crimina genericè, & confuse Guardianis imposita, in exemplo PP. accusatorum fundentur, indubitatum est, quod sequendo illud, sunt in omnibus evidentè falsa: quoniàm puritas manuum dictorum Patrum satis notoria est, & evidentissimè demonstrata manet. Puritas autem Guardianorum accusatorum patentè in multis operibus, & refectionibus Conventuum, quas in visitatione R. adm. P. Visitator invenit, & ex inventarijs, ad Capitulum Provinciale mittendis, ostenduntur. Si Guardiani exemplum, & directionem triennorum præteritorum sequerentur, indubitatum est, quod in oppositionibus suis accusatores diminuti, & defectuosi essent; & si ipsos accusatores in modo, quo hoc litigium sublinent, imitarentur, etiàm certum est, quod ipsos in his suis dictis veraces facerunt.

Satisfactio ad num. 18. & seqq.

Affirmant amplius accusatores, R. adm. P. Provin- 54
 cialem fecisse statutum, & ordinationem, quòd si
 aliquis Frater Provinciæ ad Summum Pontificem recur-
 sum haberet, omnes alij id scientes, ipsi statim dicerent,
 vt eos impediret, & castigaret. Hoc etiàm est tam noto-
 riè falsum, sicut ex illiusmet patentibus literis fol. 71.
 per Provinciam publicatis, inspicitur; in quibus tantùm
 quædam Decreta suæ Maiestatis, quem Deus seruet,
 sicut tenebatur, publicari fecit; & pœnas, vel præcepta
 aliqua sua non addidit. Si R. adm. P. Provincialis malè
 in hoc operatus est, manebit ipsa quæstio reservata, cu
 tantùm illam resolvere potest. i

Dicunt vterius accusatores num. 19. & 20. quòd 55
 Monasterium monialium Calvarij Eborensis duo litigia
 in Legacia cum R. adm. P. Provinciale habet; ipsum de
 insolentia arguentes, quoniàm à fundatione illius Mo-
 nasterij simile visum non fuit. Hoc etiàm est falsissimum;
 quia ex fide, & certitudine fol. 73. facta ab ipso monia-
 liam Procuratore, qui est Notarius Apostolicus, constat,
 quòd R. adm. P. Provincialis nullum litigium, in quo
 esset pars, cum illis habuit; &, quòd duo lites in Legacia
 processatæ, vna fuit inter Abbatissam, & quandam mo-
 nialem particularem, Abbatissatus ambitiosam, in quo
 non fuit provisã in electione, quam R. adm. P. Provin-
 cialis fecit; &, factò litigio in Tribunali Legaciæ inter
 illos, iam per duas sententias, contra istam gubernij am-
 bitiosam prolatas, dicta electio, vt benè facta, confir-
 mata fuit. Altera lis, etiàm non fuit Monasterij, sed
 cuiusdam monialis particularis supèr privatione suffragij
 illi facta in triennijs præteritis; & sententiam in sui favo-
 rem reportavit, quia contradictorem non habuit. Per-
 rur-

turbatio Monasterij Matris Dei, quæ in querimonijs monialium; suis propinquis factis, constitit; de quibus loquuntur num. 21. memorialis; Ratio operationum R. adm. P. Provincialis fuit benè notoria in hac Curia; effectusque subsequutus illam postea patefecit.

56. Casus relatus num. 22. Monasterij Conceptionis de Beja, accidit in absentia R. adm. P. Provincialis, quando profectus est Romam ex hoc Regno ad Capitulum Generale præteritum, gubernante Provinciam Commissario Provinciale; sicut latè constat ex Decretis Regis Domini nostri, ad illum directis; & ex literis patentibus, quæ extant à fol. 75. cum seqq. Ita evidentè ostenditur calumnia, non solùm quatenus accusatores hanc culpam R. adm. P. Provinciali imponere volunt; sed etiàm quatenus hunc casum denigrare intendunt, contra veritatem, quæ ex dictis Scripturis authenticis constat.

57 Eodem modo falso imponitur R. adm. Provinciali casus Monasterij monialium de Aracceli, de quo agitur num. 23. memorialis; quoniàm accidit die 9. Aprilis; sicut confitentur accusatores in certitudine sui Summarij appensi fol. 13. vers. Et in hoc tempore iam ille erat absens in itinere Romano, & nullam in hoc casu partem habuit, quàmvis esset culpabilis: sicut in facto proprio, quòd integrè probat, ostendit certitudo fol. 91. P. Fr. Emmanuelis à Sepulchro, qui fuit Prælati assertus in dicto memoriali; & casum, sicut verè accidit, narrat. Et ultra, quàm crimen aliquòd non continet, nisi pertinacem ipsarum monialium inobedientiam reformationi cratum; non interfuit in eo R. adm. P. Provincialis, etsi malum esset; quia erat absens, & valdè distans.

58 In num. 24. inculcant accusatores magna scandala; quæ propter modestiam tacent; (attamen certum est, quòd illa non tacèrent, si ampliùs cogitare, & dicere possent;)

possent ;) quibus compulsi Religiosi Provinciae Algarbiorum ad Reverendissimum Dominum Nuntium recursum habuerunt ; & quia invenerunt in illo , quod petebant , R. adm. P. Provincialis ad iudices Laicos , & Tribunalia Secularia recurrerat , petendo , vt illi mandaretur , quod in rebus , ad recurrentis gubernium tangentibus , se non intromitteret. Hæc criminatio , ita proposita , iuxta faciem videtur habere cum colore , quem habet , alicuius veritatis. Sed , nè mendacium cum hoc palio triumphet , necessarium erit vtile ab inutili , & veritatem à mendacio separare ; ad ostendendam etiã cum solita evidentiã falsitatem , & malitiam occultam huius accusationis.

Ad hoc , advertendum est , quod casus , super quo 59 originem habuit recursus R. adm. P. Provincialis ad Regem Dominum nostrum in suo Tribunali iudicij Coronæ , fuit quædam inobedientia illi facta à Guardiano Conventus de Xabregas ; quam ille compendiosè narrat in supplica suæ appellationis Reverendissimo Domino Nuntio facta fol. 93. Latiusque refertur in impedimentis R. adm. P. Provincialis , & in sua appellatione fol. 96. vers. & seqq. Cùm ergo R. adm. P. Provincialis duplicatis mandatis Legaciæ , cominatis censuris , & alijs pœnis , notificatus esset cum celeritate , & tumultu , qui ex sententia fol. 97. ostenditur , obtulit statim sua impedimenta , & appellationem fol. 93. vers. ad quod R. Auditor Legaciæ deferre noluit ; immò potiùs , illis spretis , secundam obstatoriam vsque ad finem causæ cum eisdem pœnis contra R. adm. P. Provinciale expedivit ; sicut constat fol. 97. Videns se in his terminis oppressum , & vexatum notoria vi , & violentia à Reverendissimo Domino Nuntio , & suo Auditore facta , impediendo illi remedia iuris , etiã naturalis , quæ , mediante dicta sua appellatione , & impedimentis , intentabat , ad suam

Maiestatem recursum habuit ; vt sua Regali potestate cum à tam manifesta vi, & oppressione liberasset ; querelam etiàm faciens de oppressione sibi à Reverendissimo Domino Nuntio factis in casibus declaratis fol. 97. vers. expoliando , & privando ipsum violentè de facto, & sinè iurisdictione , potestate , & iurisdictione , quam ratione sui officij Provincialis habet in sua Provincia , in prima instancia.

60 Postquàm ipse Reverendissimus Dominus Nuntius ; & eius Auditor auditus fuit, dignata est sua Maiestas per suum Tribunal iudicij Coronæ illum relevare , & succurrere , sicut constat ex illius sententia fol. 96. vers. & seqq. quæ , cùm esset prolata 11. Februarij, & notificata ipsi Reverendissimo Domino , & eius Auditori ; sicut constat fol. 99. tunc ipse Auditor suam sententiam fol. 95. protulit , declarando nullam , commissionem suæ Illustrissimæ ; quia prædictus Guardianus appellare non poterat : Et in alijs casibus, illi non pertinentibus, dictus Dominus Nuntius ampliùs se non intromisit ; sicut in dicta sententia illi rogabatur , & petebatur.

61 Advertendum etiam est , quòd intèr gravamen, vel recursum , de quo agimus , & appellationem , maximum datur discrimen : quia appellatio , quàmvis in iure naturali fundetur , est quidam actus iuridicus , qui totum negotium, & cognitionem illius à iudicio inferiore ad legitimum Superiorem devolvit : Ita Pellizzar. *de regul. tom. 1. tract. 6. cap. 7. num. 1.* Bordon. *tom. 5. prax. crim. cap. 89. num. 2.* & alij per text. in *cap. Dilectis, 55. §. Præterea, de Appellat.* Gravamen verò , seu recursus , de quo agimus , non est actus iuridicus , sed purè naturalis ; quia solùm in puro facto recurrenti oppressi ad quem cum sua potestate illum de facto liberare possit ab oppressione , quam iniuste patitur , consistit ; & ideo effectus appellationis ad devolendum negotium , cognitionem-
que

quæ illius ; non habet , maximè cùm est Ecclesiasticum ; quia horum sunt incapaces Seculares , ad quos oppressus recurrit ; sed , cùm gravamen , vel recursus in quodam puro facto , quod est oppressio , & violentia per iudicem Ecclesiasticum sinè iurisdictione facta , consistat ; & hanc ipse seculares removeare possunt ; id sub culpa peccati mortalis præstare tenentur . Et ratio est clara ; quia , si quælibet persona particularis sinè sui gravi damno tenetur in conscientia , sub culpa peccati , ex suo genere mortali , vitam , & bona sui proximi iniuste oppressi defendere ; vt per text. *in Cap. Non in inferendis , & alijs , 23. q. 3.* tenet cum multis Aug. Barb. *in collect. ibi , à num. 1.* & est communis sententia Moralistarum , in charitate , & iure naturali fundata ; & hoc , quamvis iniuste oppressus ab eo auxilium non petat ; vt cum multis tenet Guazzin. *de defens. reor. defens. 29. cap. 4. num. 19. vers. Et hoc :* Cum multo maiori ratione Reges , sui que Ministri iddem facere tenentur ; siquidem grave damnum , quod sæpiùs in personis privatis dari potest , in illis considerari non vallet : Vteriusque ratione officiorum suorum , etiàm ex iustitia , miseris oppressis ad ipsos recurrentibus succurrere tenentur : Hanc obligationem tam ex iustitia , quàm ex charitate , & iure naturali , declarant nostræ Leges Lusitanicæ , loquentes de his recursibus , in Ord. *lib. 1. tit. 9. §. 12. ibi :* (materna lingua in Latinam translata ;) *In casibus , quorum cognitio ad illos pertinet ; (hoc est , iudicibus Ecclesiasticis ;) nisi quando gravamen notorie oppressionis , & violentiæ illis factæ , interpositum fuerit ; vel de non servato illis iure naturali : quia in his casibus Nos tamquam Rex , & Dominus , nostris vassallis succurrere tenemur :* Vbi per verbum *Tenemur* clare deciditur , Reges , illorumque Ministros ad supradictum auxilium teneri .

Advertendum etiam est , quòd omnis Prælati , vel **61**
iudex Ecclesiasticus , (quales sunt Domini Nuntij ,) qui

contra aliquem sine iurisdictione procedit ; vel, quamvis
 illam habeat, procedit non servata dispositione, & or-
 dine iuris, notoriam violentiam, & manifestam oppressio-
 nem facit ; & ita oppressus potest illi autoritate propria
 resistere, si vires ad id habuerit : iuxta text. *in leg. Contra,*
Cod. de Execut. & exact. lib. 12. & in leg. Vi vim, ff. de
iust. & iure ; & tenet cum multis Aug. Barb. axiom. 228.
 Ratio est, quia Prælati, & iudex, qui hoc modo con-
 tra iustitiam, & ius procedit, non facit officium Præla-
 ti, è Ministri Dei, & iustitiæ ; sed personæ privatæ, quæ
 iustitiam non facit, nec administrat : Vt per text. *in*
cap. Iustum, 23. q. 2. tenet cum multis Guazzin. de De-
fens. reor. defens. 5. cap. 11. num. 7. ibi : Quia iudices, vel
satellites exequentores, notorie iniuste exequentes, non dicuntur
facere, ut iudices, & Ministri Dei, & iustitiæ, sed ut pri-
vati, & tamquam ministri diaboli. Et eadem ethymo-
 logia verbi *Iudex* id ostendit ; iuxta text. *in cap. Forus, 10.*
de Verb. sign. ibi : Iudex dicitur, quasi ius dicens populo.
 Et ideo, qui iuris dispositionem non servat, iudex non
 est, sed iniustus. Si ergo iniuste oppressus per iudices
 istius generis, & Prælatos Ecclesiasticos huiusmodi, po-
 test per se cum violentia ab illis se defendere, repellendo
 vim sibi factam ; quia vim vi repellere licet ; iuxta
 text. *in cap. Dilecto, de sent. excomm. lib. 6. cum vulgari-*
bus ; cum multo maiori ratione potest à Dominis Regi-
bus, illorumque Ministris auxilium petere ut eum defen-
dant, & liberent. Et cum hoc omnibus sit commune,
 quia iusta defensio est de iure naturali ; etiam Religio-
 sis, qui iure naturali privari non possunt, & sui Regis
 sunt vassalli, competere debet. De iure etiam positivo
 hoc remedium naturale illis competit per Constitutio-
 nem Urbani VIII. quæ incipit : *In Sacra B. Petri, anno*
1624. apud P. Monteoliv. in pract. regul. p. 2. art. 2.
num. 391. lit. D. ibi : Charissimos verò in Christo filios nostros
Reges,

Reges, & dilectos similiter filios nostros Duces, & alios Principes temporales, Nobiles viros, paternè in Domino hortamur, vt libertatem Ecclesiasticam, & Religiosorum quietem, tamquam veræ fidei propugnatores tueantur, &c.

In hac Constitutione, non solum permittit Papa 63
 Fratribus prædictum recursum contra Dominos Nuntios; (de quibus specialitè loquitur;) sed etiàm valdè efficacitè exhortatur Dominos Reges, & Principes temporales, illorumque Ministros, vt illis auxilium præstent. Etiam Sacri Canones istos recursus permittunt *in cap. Nec licuit, dist. 17. cap. Principes, 23. q. 5. & in cap. Filijs, 16. q. 7.* Nequè per ius positivum tolli debuerant, quia de iure naturali sunt. Vnde Regulares iniuste oppressi à quolibet Prælato, vel iudice Ecclesiastico Seculari, gravamen interponere, & recurrere ad suam Maiestatem per illius Tribunal Coronæ sinè aliquo scrupulo possunt; prout tenent Portel *de Dub. regul. V. Appellare, in add. num. 3. & 4. & in 2. add. à num. 3.* Pellizzar. *de Regul. tom. 1. tract. 6. cap. 7. à num. 53.* Fr. Anton. à Spiritus. *in Direct. regul. tract. 3. disp. 6. à num. 776.* Monteoliv. *id. 2. p. art. 7. à num. 394.* Vbi ita iudicatum refert in Curia Romana in recursu Fratrum Minorum Provinciæ Matris Dei de Goa, in India Orientali. His suppositis.

Manet evidentèr sinè dubio, quòd R. adm. P. Pro- 64
 vincialis gravamen interponere, & recurrere ad suam Maiestatem, illiusque Tribunal iudicij Coronæ poterat, quando se manifeste oppressum videbat violentia, & vi notoria, quam sibi Reverendissimus Dominus Nuntius, & eius Auditor faciebant, despiciendo suam appellationem, & impedimenta defensionis, quæ sibi de iure naturali concedebatur; procedendo ambo de facto, & nullitèr, sinè iurisdictione; sicut prædicta sententia Regiæ Coronæ declaravit, fol. 97. & postea ipsemet Auditor Nuntiaturæ in sua sententia iudicavit, fol. 95. Sicùt etiàm,

etiã, quia Reverendissimus Dominus Nuntius se intro-
misit de facto, & nullitèr in rebus, quæ ad guberninũ
ordinarium, & ad primam instantiam Provinciæ perti-
nent; contra dispositionem Sacri Conc. Trid. multa-
rumque Constitutionum Apostolicarum; sicut etiã
declaratum fuit in prædicta sententia, fol. 97. vers. & 98.
prolata per tres maiores homines literarum, experien-
tiæ, integritatis, & morum inter omnes, non solum
Portugaliæ, sed etiã totius Europæ; sicut est noto-
rium.

65 Nequè obstat, si dicatur, quòd isti recursus per
Constitutionem Papæ Greg. XIII. quæ incipit: *Quoniam
nostro*, apud Cherub. add. per Lantusc. tom. 2. *Bullar.
fol. 392.* prohibentur sub gravissimis pœnis spiritualibus,
& temporalibus, relatis in Constit. Gener. Ordinis S.
Francisci, apud Saman. fol. 208. Quia respondetur, quòd
casus R. adm. P. Provincialis in prohibitione dictæ
Constit. Gregorianæ non comprehenditur, ex sequen-
tibus fundamentis. Primò, quia ista Constitutio solum
appellationem ad Tribunalia Secularia Fratibus pro-
hibet; sicut sequentia verba expresse declarant; ibi:
Ad Tribunalia Secularia appellare: Et cùm in recursibus
non loquatur; atquè inter illos, & appellationem detur
differentia suprà relata num. 56. ac sit lex pœnalis, quæ
de casu ad casum, iuxta ius vulgare, non extenditur:
Sequitur per consequentiam infalibilem, quòd recursus
in dicta prohibitionè non comprehenduntur. Secun-
dò, quia hæc appellatio prohibita per Papam Greg. XIII.
est illa, quam Fratres à suis Prælati Regularibus ad Tri-
bunalia Secularia interponunt; sicut ipsius verba in for-
ma sequenti declarant: *Ab ijs, quæ per Pralatos eiusdem
Ordinis, etiam Guardianos, sive Provinciales, vel Commissa-
rios ab ipso Generali Ministro pro tempore deputatos, acta sunt,
& decreta, ad Tribunalia Secularia appellare, &c.* Et cùm

in Prælatiſ Secularibus Eccleſiaſticis ; qualis eſt Reverendiſſimus Dominus Nuntius , non loquatur ; Clarum manet , quòd ſi Fratres ab illis ad Tribunalia Secularia appellaverint, vel recurſum habuerit, contra dictam prohibitionem Papæ Greg. XIII. non operantur. Et ita, etiàm ex hoc capite , R. adm. P. Provincialis non ſubjiciebatur dictis pœnis, quæ ſolùm habent locum, quando à Prælatiſ Religionis S. Franciſci ad Tribunalia Secularia appellatur ; non verò, quando oppreſſi à Nuntijs , Episcopis , & alijs Prælatiſ Secularibus ad illa recurrunt ; & hæc Conſtitutio Greg. XIII. eſt lex pœnalis, quæ non extenditur ; ſicùt dictum eſt. Tertiò, quia, etſi replicetur, quòd verba ſequentia dictæ Conſtitutionis, ibi : *Ad Tribunalia Secularia appellare , & ad ea temere confugere, &c.* comprehendunt, & prohibent etiam recurſus, qui non ſunt appellationes : Reſpondetur multipliciter.

Primò ; quoniàm non fuit recurſus interpoſitus à 66 Prælato aliquo Regulari Ordinis S. Franciſci ; ſed à Reverendiſſimo Domino Nuntio , qui eſt Prælatuſ Seculariſ extrà illum ; ſicut eſt notorium , & manet dictum. Secundò , quia recurſus R. adm. P. Provincialis non fuit temere intentatuſ ſinè fundamento ; ſed regulatuſ per iuſ naturale , & poſitivum , & per reſolutionem Doctorem ; ſicùt ſuprà diximus num. 60. & 61. Cùmque dictæ Conſtitutio ſolos recurſus temerariuſ ſinè fundamento prohibeat ; vt ibi : *Temere confugere* ; non comprehendit , nec prohibet recurſum , de quo agitur, quia non fuit temerariuſ. Tertiò , quia hæc prohibitio Greg. XIII. eſt de iure poſitivo ; & quàmvis nihil ex ſupradictiſ adeſſet , non poterat derogare iuſ naturale , in quo iuſta , & neceſſaria deſenſio, quæ, medianribuſ iſtiſ recurſibuſ , vel gravaminibuſ , procuratur, fundata eſt ; ſicùt extat dictum. Itaque per omnia hæc
funda-

fundamenta sine dubio manet, quòd dicta Constitutio Greg. XIII. recursum, seu gravamen R. adm. P. Provincialis non comprehendit.

67 Nequè etiàm repplicari potest, dicendo; quòd si dictus recursus, seu gravamen sub prohibitione Greg. XIII. non cadit; prohibitionem Bullæ Coenæ Domini, claus. 14. evadere non potest; quia ibi de recursibus ad Tribunalia Secularia agit: Respondetur enim, quòd Bulla Coenæ in loco citato, solùm recurrentes ad Curias Seculares, & personas Laicas contra Ministros Ecclesiasticos super exercitio suorum officiorum, excommunicat; sicut ex eadem Bulla ostenditur: Et de recurrentibus contra Ministros, qui, vtentes male suis officijs, notoriam oppressionem, & manifestam violentiam faciunt, procedendo de facto contra iuris dispositionem, qui est noster casus, non loquitur. Quoniam Minister Ecclesiasticus, qui contra aliquem procedit, conculcata dispositione iuris, non est Minister Iustitiæ; sed administrator maliciæ, & iniustitiæ; sicut admonuimus suprà num. 60. Et cum Reverendissimus Dominus Nuntius, & eius Auditor nullitèr sinè iurisdictione, & contra ius procederent; sicut ipsemet Auditor postea diffinitivè ad favorem R. adm. P. Provincialis, fol. 95. & in sententia Coronæ à fol. 96. vers. Latè declaratur; notoriam violentiam, & manifestam oppressionem R. adm. P. Provinciali faciebat: Et in his terminis poterat de iure naturali, & etiàm positivo, in hac vltima necessitate, & agone, ad quem illum liberare posset, recurrere; sicut est suprema autoritas, & potestas Regis Domini nostri; prout suprà diximus, num. 60. & 61.

68 Quòd autèm R. adm. P. Provincialis in vltima angustia se oppressum vidisset, sinè possibilitate liberandi se ab illa iudicialitèr, est res clara; quia vltimum remediũ iudicum, quod habebat, erat remedium appellationis;

& in reme limentorum fol. 93. vers. & seqq. quo ius disponit, quod manus Ministrorum iniuste procedentium diligenter: Et cum dictus Auditor hoc remedium despicere, procedendo ad ulteriora cum secundis literis substantiarijs contra R. ad n. P. Provinciales; iam illi ad se defendendum aliud remedium iuridicum de iure positivo non remanserit; tenebaturque naturali remedio intentati recursus uti; sicut hinc dictum est, & est notorium. Et finaliter super omnia, quia in presenti casu, (in rigore loquendo;) nec remedium appellationis sufficiens erat ad succurrendum R. adm. P. Provinciali; quoniam etsi in iure naturali funderetur, quia est materia defensionis; attamen cum sit actus iuridicus, qui servit ad devolvendam iurisdictionem iudicis inferioris ad Superiorem, reponendasque iniustitias à iudicibus inferioribus factas; non potest (rigurose loquendo) remedium prestare iniuste oppressis à iudicibus de facto contra ius procedentibus: Quia in tali casu oppressionis non sunt iudices; neque cum iurisdictione, quæ appellando ad Superiorem devolvi possit, procedunt; sicut supra notatum manet num. 60.

In tantum est verum, Bullam Cœnæ non prohibere 69
recursus ad Curias, & Tribunalia Secularia in casibus notoriæ violentiæ, & oppressionis; quod in materijs violentiarum noviter factarum, quamvis sint super Beneficijs, & alijs rebus purè Ecclesiasticis, possunt Ecclesiastici, & Clerici, à iurisdictione Seculari liberi, citari, obligari, & compelli ad reponendam violentiam, quam faciunt, coram iudicibus, & Ministris Secularibus suæ Maiestatis; sicut est expressa decisio, concordata cum S. Sede Apostolica, in Ord. lib. 2. tit. 1. §. 2. ibi: (translato idiomate;) *Et poterit Clericus citari, & obligari coram iudice laico pro quacumque violentia nova, (intra annum, & diem) quam Clericus in quacumque re, tam mobili, quam stabili faciat; quamvis talis res sit Ecclesiastica.*

38
Qui iudex saluus poterit de eo cognoscere ad d'st'ruendam vio-
lentiam, & restituendum oppressum in omnibus, à quibus
spoliatus fuerit; & amplius non. Hæc eadem determinatio
legum civilium Portugaliæ in omnibus alijs Regnis,
Principatibus, & dominationibus Christianitatis obser-
vatur; prout cum innumerabilibus Doctoribus omnium
Nationum Christianarum tenet doctissimus Emman.
Barb. in remiss. ad Ord. lib. 2. tit. 1. §. 2. num. 1. sicut in
illo videri potest.

70 Si ergo iudices laici, & Seculares possunt, & ha-
bent iurisdictionem ad reponendas violentias, & oppres-
siones quarumcumque personarum Ecclesiasticarum,
quæ autoritate propria contra rationem, & iustitiam
opprimunt, & violentant aliquem super quacumque re,
quamvis de sui natura sit purè Ecclesiastica; quin istis
oppressoribus Ecclesiasticis privilegium fori, & exemp-
tio prodesse possit; Sanctaque Sedes Apostolica id ita
consentit, & ordinat; nequè istos oppressos recurrentes;
nequè iudices, & Ministros Seculares iustitiæ, ad
quos recurrunt, excommunicat: Multò maiori cum ra-
tione permitti, & admitti debent recursus facti ad Tri-
bunalia Iudicij Coronæ, ad reponendas de facto, &
non per viam iurisdictionis, (sicut in casu proposito vio-
lentiarum novarum fit,) violentias, & opressiones no-
torias, quas Prælati, & iudices Ecclesiastici de facto, &
sine iurisdictione contra formam Sacrorum Canonum,
& Decretorum S. Sedis Apostolicæ, faciunt: Quia,
secundum ius, gesta de facto, & sine iurisdictione, eo-
dem modo reponenda sunt; iuxta text. in cap. 1. de Reg.
iur. in antiq. ibi: *Omnis res per quascumque causas nascitur,
per eandem dissolvitur.*

71 In tantum Tribunalia Iudicij Coronæ huius Regni
Portugaliæ immunitatem Ecclesiasticam non offendunt,
(in hoc enim fundatur prohibitio Bullæ Coenæ Domini,) quòd

quod potius pro illa pugnant in provisionibus datis
 istis recurrentibus oppressis, & afflictis per Prælatos, &
 indices Ecclesiasticos, qui illis non servant dispositio-
 nem Sacrorum Canonum; Concilij Tridentini, & Con-
 stitutionum Apostolicarum: Quoniam in dictis provisio-
 nibus dicunt Ministri Regij, in nomine, & ex parte sue
 Maiestatis Reverendissimis Dominis Nuntijs, & alijs
 quibuscumque Prælati, & Iudicibus Ecclesiasticis, ro-
 gando eos; quod desistant à violentia, quam faciunt
 vassallis recurrentibus ob non servatam dispositionem
 iuris Canonici, Conc. Tridentini, Constit. Apostoli-
 carum, & eiusdem iuris naturalis: Et non illis dicunt,
 quod observent Leges civiles Romanorum, nec Leges
 Portugalix, neque aliquas alias Seculares; si forte istæ
 contrariæ essent dispositioni legum Ecclesiasticarum
 S. Sedis Apostolicæ; sicut accidit in recurso R. adm. P.
 Provincialis; & constat ex sententia Iudicij Coronæ, ad
 sui favorem prolata fol. 96. In hoc clare videtur,
 quod dicta Tribunalia Coronæ in partibus tam remo-
 tis à Curia Romana, (sicut sunt ista Regna Portuga-
 liæ,) non solum tenentur auxilium præstare miseris
 oppressis, qui ad Summum Pontificem recurrere non
 possunt cum brevitate necessaria ad tolendam violen-
 tiam, & oppressionem factam per suos Ministros Eccle-
 siasticos in partibus: Sed etiam procurando, quod ipsi
 ius naturale servant, Legesque Pontificias, (quæ om-
 nia in violentijs, & oppressionibus despiciunt, & con-
 culcant,) faciunt ipsi Ministri Regis Papæ Domino
 nostro, Sanctæque Sedi Apostolicæ grande obse-
 quium, & servitium; & super omnia, Deo, auxilium
 præbendo miseris oppressis, qui, nec per media iuris
 ipsis non servati; neque proprijs viribus, quas non
 habent, ab istis violentis oppressionibus iudicum, &
 Ministrorum Ecclesiasticorum se liberare non possunt;

sicut est patens ; & ex omnibus supradictis constat : Atque ex omnibus cum omni evidentia inferitur, R. adm. P. Provinciale in nihilo immunitatem Reverendissimi Domini Nuntij offendisse , petendo à Rege auxilium contra suas notorias oppressiones , & violentias, illiusque Auditoris ; quoniam non procedebant, sicut Ministri S. Sedis Apostolicæ , & Iustitiæ ; sed sicut personæ privatæ absque iurisdictione , & observantia dispositionis iuris Ecclesiastici positivi , & naturalis, nullitèr agendo ; prout ipsemet Auditor in sua sententia fol. 95. iudicavit, & declaravit. Ac per consequens, ob id censuram , vel pœnam aliquam Ecclesiasticam non incurrisse , nequè incurrere posse ; sicut ex adverso prætendebatur.*

72. Numero 25. memorialis continuantur calumnia accusatorum , dicentium , Reverendum adm. P. Provinciale eidem Tribunali Seculari supplicasse , quòd proscriberet à Regno Fratres Romam profectos cum licentia Reverendissimi Domini Nuntij ad exponendum Sanctitati suæ querellas contentas in hoc suo memoriali. Atque , ad hoc crimen iustificandum , vsi sunt quadam fide , & certitudine, quæ est in illorum Summario impresso , & appenso fol. 15. vers. præter alias , quas ipsi accusatores fecerunt , quibus dictum Summarium plenum est. Attamen omne hoc , est tam falsum , de more solito , sicut evidentèr ostenditur ex certitudine Domini Secretarij Regij , illius manu firmata fol. 103. in qua insertum est de verbo ad verbum memoriale , in quo R. adm. P. Provincialis notam fecit Maiestati suæ absentiam prædictorum Fratrum , iuxta formam ipsius Decreti Regij , fol. 71. in quo memoriali , nec vnicum tantum verbum dixit , in quo talem proscriptionem postulasset : Sed solummodo dedit puram rationem , & notitiam casus eventi ; sicut ipse Dominus
Rex

61

Rex in dicto Decreto, sub eadem poena proscriptio-
nis à Regno, illi mandabat. Et obediendo suo Regi, vt
vassallus, nemo potest dicere, culpam habuisse.

Satisfactis ita, cum evidentijs relatis, omnibus, 73
& singulis tremendis falsitatibus, quas sine timore Dei,
verecundia hominum, & metu iustitiæ, calumniiosi
accusatores cum copijs impressis in Curia Romana, tam
publicas fecerunt; arbitrantes, quòd ita, suas falsas im-
positiones, veras confirmabant: Restat tunc advertere,
quòd omnes certitudines, seu certificationes impressæ
in Summario appenso, totius fidei, & authoritatis in-
dignæ sunt; sicut etiàm quæcumque alla probatio tes-
tium facta; tum quia, omnia per ipsosmet accusatores
scripta, & facta sunt; quod evidenter colligitur; quo-
niàm, si certificantes (cum sint tot in numero, quòd
in aliquibus certificationibus ad septuaginta perve-
niunt,) non numerantur inter 400. accusatores, & de-
latores, generice declaratos in memoriali fol. 1. vers.
tota Provincia non habet Fratres ad tam magnum nume-
rum gentis, sicut esset numerus accusatorum, cum
numero certificantium, & testium; cum certè multos
Religiosos observantes, & zelosos Provincia habeat,
qui non intrant in hac fatali conspiratione; immò po-
tius ab illa omnibus medijs possibilibus persequuntur;
sicut est notorium. Tum etiàm non merentur
fidem, & authoritatem, quàmvis ex ipsis accusatori-
bus non essent, quia tales certificationes datæ sunt vo-
luntariè sine ordine, nec mandato iustitiæ, vel Prælati
alicuius, cum quadam conspiratione, & coniuratione
tantæ multitudinis gentis; sicut etiàm est notorium.
Et finalitèr, quia omnes tales certificationes privatæ,
& dictæ testium, quàmvis aliàs legalia essent, & sine
exceptione, habent contra se fidem publicam, & de-
monstrativam probationem omnium Scripturarum, &
instru-

Instrumentorum authenticorum supra relatorum; quæ non solum illis auferunt omnem fidem, & auctoritatem; sed etiã illa manifestè de falso. convincunt; sicut latè ostensum manet.

*Protesta-
tiones.* 74

R. adm. P. Provincialis protestatur pro gravissimo damno, sibi, & bono sue Provinciæ resultante ex denegatione declarationis petiti, nominum 400. accusatorum; ut contra ipsum, & contra alios agentes de reformatione ipsius Provinciæ, testes esse non possent. Protestatur etiã ex hoc capite pro nullitate qualiscumque probationis testium, quam R. adm. P. Visitator, vel quilibet alius Prælati fecerint, vel facturi sint contra ipsum protestantem, vel quemcumque Patrum, qui Provinciam gubernant, & de reformatione illius agunt. Et ultimo protestatur pro omnibus alijs nullitatibus, & defectibus substantialibus in omni hac materia, & suis dependentijs; quæ, si necessarium fuerit, suo tempore allegabuntur: Et pro satisfactione gravissimarum iniuriarum, & contumeliarum, quæ suis personis, officijs, & dignitatibus per accusatores, & per omnes, qui intrant in hac coniuratione fiunt, Et pro omnium complemento.

75 Petit R. adm. P. Visitatori, quòd, visa evidenti demonstratione falsitatum, allegatarum Sæcræ Congregationi; formaque illius Decreti, & mandati N. Reverendissimi Patris Vicarij Generalis, illum de veritate certiorer ad expediendas statim literas citatorias ad celebrationem Capituli Provincialis, in quibus inferatur omne, quòd in veritate ex ista informatione resultat. Et R. J. C. Fr. Emmanuel ab Hortic, Minister Provincialis.

*Noster Reverendissime Pater Minister
Generalis?*

55 **H**ÆC supplica, & manifestatio preparata erat 76
 55 cum instrumentis, & documentis iunctis ad
 55 R. P. Visitatorem Provinciæ, Fr. Franciscum Salme-
 55 ron; sed, cum ipse se tam notoriè suspectum in visi-
 55 tatione declarasset, sumpsit informationem cum qui-
 55 bus sibi placuit, & tam occultè, quòd, ignorantibus
 55 Patribus accusatis, & non data Reverendissimæ P. V.
 55 (vt par erat) relatione inventorum, vt sibi constaret,
 55 adesse res relevantes, quæ celebrationem Capituli
 55 sibi impediabant, ipsam informationem Romam mi-
 55 sit, (si id ita fuit,) sine originali, nec copia in sua
 55 potestate relicta; sicut nunc ex illius responso, quod
 55 ad instantiam R. P. Provincialis V. Reverendissimæ
 55 dat, constat. Et cum dicta informatio fieri non
 55 posset cum veritate; & certitudine; sinè examine
 55 Brevis de falso notati; & sinè inspectione prædicta-
 55 rum scripturarum, quamvis tests, cum quibus se in-
 55 formavit, legalissimi forent, & fidedigni; sicut illi
 55 in hac manifestatione ostendebatur, num. 6. & 7.
 55 nec etiam sumenda esset de pluribus excessibus, quam
 55 de iam allegatis Sacræ Congregationi; sicut extabat
 55 dictum num. 3. & seqq. Nulla, nulliusque effectus
 55 fuit talis informatio propter inclusionem excessuum,
 55 & criminum, quæ non fuerunt, nec sunt in rerum na-
 55 tura, sicut ex Scripturis, & instrumentis, in hac ma-
 55 nifestatione relatis, cum omni evidentia, & brevitate,
 55 sinè aliqua alia morosa indagatione, conspicitur.
 55 Et sinè prævia probatione existentiae corporis de-
 55 lecti, nullus, & otiosus est omnis processus; sicut
 55 esset,

esset, si v. g. de vulneratore Petri inquiriretur, si Petrus realiter nunquam vulneratus fuit.

77 Mens Sacrae Congregationis in suo Decreto est, quòd solùm excessus verè celebrationem Capituli V. Reverendissimæ impedirent; & non excessus, qui non sunt, nec unquam fuerunt: Fundaturquè in ipsa ratione, & in illo vulgari axiomate iuris: *Nullum quòd est, nullum producit effectum*: de quo cum multis iuribus, & DD. Sim. Vaz. Barb. *in Locis commun. lit. N. num. 38*. Et certè ridiculum esset, quòd nihil, aliquem effectum produceret; quia impossibile est: Et, quòd quidam excessus phantastici, qui non sunt, nec unquam fuere, manus iurisdictionis V. Reverendissimæ ligaturi essent, ut non posset celebrare Capitulum, sicut de iure potest.

78 In his terminis sine dubio est; quòd V. Reverendissima debet, & potest videre, & examinare, si aliquid relevans adest, quod suam iurisdictionem impediatur; & hoc, utendo, non solùm sua ordinaria potestate, & tamquam superior R. P. Visitatoris; sed etiàm virtute ipsius Decreti Sacrae Congregationis, ac si tantùm V. Reverendissimæ directum esset. Ratio est clara; quia indubitatum est, quòd si Reverendissimi, & Eminentissimi Domini Cardinales interrogati essent, an vellent, quòd V. Reverendissima hanc informationem potius faceret, si posset; quàm illam committere cuidam Visitatori? Sine dubio responderent, quòd V. Reverendissima illam potius sumeret, quàm ille: Quia multùm plùs, sinè comparatione, de persona, & autoritate V. Reverendissimæ credituri erant, quàm de quodam Visitatore à V. Reverendissima nominando, & ipsis Dominis ignoto; & idèò considerari non potest, quòd illius personalem industriam elegerint. Et etiàm, sicut V. Re-

veren-

55 verèdissimã, solum proptèr occupationes, visitationes
 55 per suos Visitatores facit ; quia alias multo melius per
 55 seipsum illas facere potest : Ita etiã mens Sacre
 55 Congregationis, in suo Decreto, non fuit, ordinare
 55 præcisè V. Reverendissimæ, quod nominasset Visita-
 55 torem ad hanc informationem, ac si de illo illam plus
 55 crederet, quàm de V. Reverendissimã ; sed solum,
 55 attendendo ad impotenciam ordinariam, ad talem in-
 55 formationem per seipsum capiendam, voluit ; quod
 55 eam caperet Visitator Provinciæ in defectu V. Reve-
 55 rendissimæ. Et cum hæc sit eius mens indubitabiliter
 55 coniecturata, iddem valet, ac si esset resolutio, & dis-
 55 positio ipsius expressa: iuxta illud iuris axioma, de quo
 55 cum alijs Barb. *suprà lit. E. num. 31.* ibi : *Expressum di-*
 55 *ciur, quod ex mente, & coniecturis necessario colligitur.*
 55 Et ita sinè dubio est, quod Eminentissimi, & Reveren-
 55 dissimi Domini Cardinales non dederunt expressam
 55 commissiõnem ad istam informationem V. Reveren-
 55 dissimæ, considerantes, quod illam, ratione suarum
 55 multarum occupationum ; per suam personam facere
 55 non posset ; & non, quod illam plus crederent de quo-
 55 dam Visitatore : Et cum hæc sit sinè dubio illorum
 55 mens ; etiã sinè dubio est, quod etiã virtute eius-
 55 dem sui Decreti potest V. Reverendissimã istam in-
 55 formationem per Scripturas, & instrumenta iuncta su-
 55 mere.

55 Ex quibus, & alijs consultò omisis, petitur à Reve-
 55 rendissimã P. V. quod dignetur videre, & examinare,
 55 nihil relevans excessuum Romæ allegatorum adesse,
 55 quod celebrationem dicti Capituli, iuxta formam
 55 dicti Decreti, impedire possit : Et quod procedat ad
 55 illius celebrationem, non obstante, quod R. P. Visita-
 55 tor suam informationem Roman miserit, corrigendo
 55 illius errorem, & iudicando per veritatem comper-

„ tam, & à V. Reverendissima cognitam; si quidem, etiã
 „ intè Seculares, vbi iuris apices servantur, in hac for-
 „ ma iudicatur, non obstantibus erroribus processus; &
 „ intè Regulares cum maiori ratione fieri debet, quia
 „ solùm ad substantialia iuris, ad cognoscendam verita-
 „ tem necessaria, tenentur. Et R. J. & C.

- 80 Et non continebatur amplius in præfatta allegatione:
 Cùmque illam cum Scripturis, & documentis oblati di-
 ligentèr, & acuratè contuliffemus; vt de veritate huius
 negotij, etiã per aliorum vota, nobis constaret, dedimus
 in mandatis, quòd RR. PP. Minister Provincialis, Pater
 dignior, & Pater immediatus, nostræ Provinciæ Portu-
 galix, cum nostro Secretario Generali Ultramontanæ fa-
 milix, omnia diligenrè lustrarent, ac maturè perpende-
 rent; & vltimò sua vota Nobis in scriptis referrent. Qui
 nostris mandatis parendo, sensum suum in sequenti for-
 ma exposuerunt. ¶ De mandato Reverendissimæ P. V.
 „ diligenter vidimus, & maturè cum omni vigilantia cõ-
 „ si deravimus, & examinavimus, tam allegatas excusato-
 „ nes, & defensiones R. P. Ministri Provincialis Provin-
 „ ciæ Algarbiorum super exoneratione excessuum, &
 „ criminum contra ipsum, & alios Provinciæ actual es
 „ Prælatos, & Religiosos in Sacra Regularium Congreg a-
 „ tione propositorum, in memoriale, quod incipit: *Pro-*
 „ *vinciæ Algarvorum Regni Portugaliæ. Eminentissime, &*
 „ *Reverendissime Domine? Anno 1685. & desinit: Et ita*
 „ *supplicatur benignè rescribi. Franciscus Iacobellus.* Contem-
 „ torum; quàm omnia documenta, & Scripturas ad facti
 „ allegati probationem oblatas: Et, nemine discrepante,
 „ vnanimiter sumus in voto, quòd R. P. Minister Provin-
 „ cialis sufficienter, & legitimè in allegatione sua exone-
 „ rationem, & defensione n propositam legitimis, & pu-
 „ blicis instrumentis de facto probat; (excepto casu de
 „ recurfu ad Tribunal Seculare, super quo iudicium non
 „ se ri-

Votū PP. F
 Provincia
 Portuga-
 liæ.

,, ferimus; liquidoque constat de facto, nihil relevans de
 ,, excessibus allegatis in supradicto memoriali verum
 ,, esse; immò potius, omnes calumniosè esse propositos.
 ,, Vnde, ex hac parte, non solum Capitulum præteritum,
 ,, & Congregationem paritèr præteritam non potuisse
 ,, de invaliditate notari; sed nec pro Capitulo futuro im-
 ,, pedimentum proptèr supradictas oppositiones rema-
 ,, nere: Nisi aliud ex alia parte sub his nobis præsentatis
 ,, fortè non contentum obstet. In quorum fidem propria
 ,, manu subscribimus, in hoc Conventu S.P.N. Francisci
 ,, Vlisiponensi, die 28. Decembris, anno Domini 1690.
 ,, Fr. Ioannes à Spiritu Sancto, Minister Provinciæ Por-
 ,, tugalix. Fr. Antonius à Divo Thoma, Pater dignior
 ,, eiusdem Provinciæ. Fr. Ioannes Baptista à Monte-
 ,, murro, Secretarius Generalis Ordinis. Fr. Ioannes à
 ,, Præsentatione, Pater eiusdem Provinciæ immediatus.
 Viso per Nos præfatorum Patrum voto, vt cum maiori
 iustificatione procederemus, mandavimus, quòd RR.PP.
 Commissarius Visitator nostræ Provinciæ Tertij Ordinis
 Regni Portugalix, Minister Provincialis, Diffinitor Ge-
 neralis, ac Pater dignior, necnon Pater immediatus eius-
 dem Provinciæ, eodem modo processum viderent, & sua
 vota deferrent; quod sequenti modo factum est. ¶ Nos
 ,, infrascripti mandato nostri Reverendissimi Patris Mi-
 ,, nistri Generalis obtemperantes, visis attentè videndis,
 ,, diligentique discussione examinatis de, & super exces-
 ,, sibus in Sacra Congregatione allegatis adversus R. P.
 ,, Provinciale Provinciæ Algarbiorum, & alios eius-
 ,, dem Provinciæ Patres, in memoriali, quod incipit: *Pro-*
 ,, *vinciæ Algarvorum Regni Portugalix. Eminentissime, &*
 ,, *Reverendissime Domine? Anno 1685. & finitur: Et ita*
 ,, *supplicatur benignè rescribi. Franciscus Iacobellus. Contén-*
 ,, *tis, eorundemque satisfactionibus; assentimus, ex nullo*
 ,, iure aliquam reperiri nullitatem in Capitulo proxime

G *Votū PP.*
Provin-
ciæ Tertij
Ord.

præterito, ex Motu proprio, & ex certa scientia Sancti-
 tatis Innocentij XI. facto, nec in Cõgregatione oppor-
 tuno tempore, iuxtà regularia instituta, & Pontificas
 , sanctiones celebrata; insimulque nullum posse oriri im-
 pedimentam, conuocationem, & celebrationem Capi-
 tuli proximè futuri prohibens; cùm ex testimonijs si-
 dedignissimis, & publicis instrumentis nobis præsentatis
 evidentè constet, excessus allegatos contra R. P.
 Provinciale, & alios Patres sibi adhaerentes, non so-
 lum non esse relevantes, vel aliquem illorum verum,
 nec veros; sed potiùs falsos, calumniosos, & calida ma-
 chinatione eformatos: (de recurso ad Tribunal Secu-
 lare nostri non est ferre iudicium.) Vndè censemus,
 prædictum P. Provinciale plenè, & legitimè impositis
 criminibus satisfacere; suisque allegationibus, à nobis
 examinatis, prædictas imposturas, tam contra se, quàm
 contra ilios, de falsitate convincere. Ita vniformiter,
 nullo discrepante sentimus. In quorum fidem præsens
 dedimus testimonium nostra manu subscriptum, in hoc
 Conuentu Deiparæ de IESV Tertij Ordinis Penitenti-
 tiæ S. Patris N. Francisci Vlisiponensi, die 31. Decem-
 bris, anno Domini 1690. Fr. Petrus à S. Francisco,
 Commissarius Visitator Provinciae. Fr. Franciscus à
 Spiritu Santo, Minister Provincialis. Fr. Franciscus à
 Divo Ioanne Baptista, Diffinitor Generalis, & Pater
 dignior. Fr. Antonius à Cruce, Pater immediatus.
 Datis ita prædictorum Patrum votis, tertiam, etiam ex
 officio nostro, revisionem huius processus RR. PP. infra-
 scriptis Provinciae S. Antonij Discalceatorum duximus
 committendam; quorum vota tenoris sequentis sunt.

Votũ PP. Provincie S. Antonij. **H** **C** Nos infra signati mandato Reverendissimi P. N.
 , Ministri Generalis obsequentes, documentis propositis
 , supèr excusationes, defensionesque R. P. Ministri Pro-
 , vincialis Sanctæ Alguarbiorum Provinciae, de excessi-
 bus,

55 bus, & criminibus contra ipsum, aliosque eiusdem Pro-
 55 vinciae Patres, in memoriali quodam, quod incipit: *Pro-*
 55 *vinciae Algarvorum Regni Portugaliae. Eminentissime Do-*
 55 *mine?* Anno 1685. & desinit: *Et ita supplicatur benignè*
 55 *rescribi. Franciscus Iacobellus.* Apud Sacram Regularium
 55 Congregationem in Curia Romana obiectis, sedulo vi-
 55 sis, attenteque perpensis; vniformitèr, nullo in aliquo
 55 discrepante, iudicamus, prædictum R. P. Provinciale
 55 pro se sibi que adhærentibus Patribus exactissimè, ve-
 55 racissimè que satisfacere: (abstrahendo semper à punc-
 55 to de recurso ad Regiam Regni huius Coronam, erga
 55 quod iudicium ferre, nobis in votis non est.) Proindè
 55 que eadem iudicij vniformiter sentimus, Capitulum
 55 Provinciale eiusdem Provinciae proximè præteritum,
 55 Congregationemque subsequenter, nullum exindè
 55 nullitatis vitium contraxisse; neque exindè impedimè-
 55 tum aliquod oriri, nè ad novum Provinciale Capitulum
 55 in eadem met Provincia, absque novo ad Sacram Con-
 55 gregationem recurso, procedatur; nisi aliud, extrà do-
 55 cumenta nobis proposita, obstet. In quorum fidem om-
 55 nes manibus proprijs subscribimus in hoc Conventu
 55 Divi Antonij Discalceatorum Civitatis Vlisiponensis
 55 extramuros, die 3. Ianuarij 1691. Fr. Ioannes à Sal-
 55 vatione, Minister Provincialis S. Antonij Portugaliae.
 55 Fr. Paulus à S. Catherina, dignior Pater. Fr. Emmanuel
 55 à Divo Athanasio, eiusdem Provinciae Pater. Fr. Lu-
 55 dovicus à S. Iosepho, Pater immediatus. Visis autem
 per Nos tribus prædictis votis, separatim per supradictos
 Patres de mandato nostro datis, resolutionem nostram, &
 finalem determinationem in sequenti forma protulimus;
 videlicèt:

I **V**IS O hoc processu, supplicationibus & allegatio-
 33 ne R. P. Provincialis, & aliorum confortum; exa-
 33 mine Brevis Apostolici; alijs Scripturis, & documentis
 33 iunctis; responsione P. Commissarij Visitatoris; ac votis
 33 graviorum Patrum, trium nostrarum Provinciarum; per
 33 tria diversa consulta de mandato nostro ex officio, ad
 33 ampliorem causæ iustificationem, datis. Ex quibus om-
 33 nibus, & alijs, legitimè, verè, & superabundantè conf-
 33 tat, excessus Sacræ Congregationi Regularium contra
 33 prædictum Provinciale, & illius confortes, delatos,
 33 falsos, & insupèr calumniosos, ac conspiratione habita
 33 propositos esse: Et consequentè, nostrum Commissa-
 33 rium eiusdem Provinciæ Visitorem, tam in sumenda
 33 illorum informatione; quàm in remissione illius clan-
 33 destina ad eandem Sacram Congregationem, sinè re-
 33 tentione originalium, vel saltem copiæ, apud se; & sinè
 33 examine falsitatum assertarum dicti Brevis, per Nota-
 33 rios peritos, & expertos faciendo; ac sinè inspectione
 33 aliarum Scripturarum; sinè quibus omnibus, etiàm per
 33 fidedignos testes, veritas sinè fraude haberi minimè
 33 poterat; ac finalitè, nobis inconsultis, cum per Nos hæc
 33 diligentia, virtute Decreti eiusdem Sacræ Congrega-
 33 tionis, ad Nos directi, illi demandata esset: Et in omni-
 33 bus alijs imprudentè, ignorantè, vel potius malè, &
 33 cum vehementissima doli præsumptione se gessisse; ac
 33 sinè vera existentia alicuius causæ relevantis, immo &
 33 nullius, iurisdictionem nostram ordinariam, cum tali re-
 33 missione suæ non veræ informationis, contra formam
 33 prædicti Decreti Sacræ Congregationis, eiusque men-
 33 tem, impedire tentasse. In quibus terminis de iure or-
 33 dinario, & etiàm ex præsumpta sinè dubio mente eius-
 33 dem Sacræ Congregationis, quæ ad hanc informatio-

nem capiendam, personalem industriam dicti Visitato-
 ris, sibi ignoti, minimè elegit; sed, ad nostras maximas, &
 continuas occupationes attendendo, voluit, quòd per
 illum fieret, quòd per Nos moralitèr fieri non po-
 terat; vndè, ex præsumpta illius mente, immò & certa,
 maluisset, hanc diligentiam potiùs per Nos, quàm per
 aliquem Commissarium nostrum fieri; ampliùsque de
 nostra persona, & industria, quàm de illius, sinè dubio
 illam crederet; possumus, immò & tenemur, ex officio,
 & fortiùs instante parte, veritatem causæ, exercitium
 nostræ iurisdictionis impediens, indagare. Et cum ex
 tam superabundanti indagatione, & iustificatione nos-
 tra constet, nullum adesse impedimentum verum, & le-
 gitimum, adhaerentis votis prædictorum Patrum, matu-
 roque iudicio omnibus alijs considerandis considera-
 tis, præfactos excessus, falsos, calumniosos, & conspira-
 tione machinatos; nec non, tam delatores, quàm præfa-
 tum Visitatorem nostrum, pro tam grandi tertij præiu-
 dicio, & irreverètia tam Sacro Tribunali facta, animad-
 versione exemplarissima dignos esse decernimus, & iu-
 dicamus; celebrationemque Capituli Provincialis, iuxta
 formam præfati Decreti, suis loco, & tempore fieri de-
 bere; citatoriasque ad id expediri curabimus. Quia ve-
 rò præfatorum delatorum talium, tantarumque calum-
 niarum nomina Nobis ignota sunt, & apud eandem Sa-
 cram Congregationem necessariè habentur; nec alteri
 liceat illius iniuriam sinè speciali commissione vindica-
 re, a prædictis animadversionibus abstinemus; speran-
 tes præterea, quòd ab eadem Sacra Congregatione
 condignioribus pœnis scelus tantum meliùs vindicabi-
 tur. Dat. in hoc nostro Conventu S. Francisci Civita-
 tis Vlisiponensi, die 5. Ianuarij, anno 1691. Quàntùm
 autèm ad recursum R. P. Provincialis ad Tribunal Re-
 gium Coronæ Regni Portugaliæ factum, ordinem Emi-

72
,, nentissimi Domini Cardinalis Cybo, nostri Protectoris;
,, nobis transmissum, opportuno tempore exequendum
,, reservamus. Dat. vt supra. Fr. Ioannes Alvin, Minis-
,, ter Generalis. Locus ✱ sigilli. Ita est; Fr. Ioannes
,, de Castro, Prosecret. generalis Ordinis. Et non cō-
tinebatur amplius in dicta nostra finali determinatione,
& sententia, in processu, pro hac informatione capienda
habito, prolata; ex quo certificationem, & attestationem
hanc nostram, Eminentissimis, ac Reverendissimis DD.
VV. remittendam; & præsentandam, extrahi fidelitèr
iussimus; vt, constituto ità sibi de tam calumniosa, & cavi-
losa delatione excessuum; ac de fraudulenta Commissa-
rij. Visitatoris prædicti informatione, arbitrium, & de-
terminationem hanc nostram ratam, & legitimè funda-
tam habere; atque tam temerariam, calumniosam, & frau-
dulentam audaciam, tam delatorum, (quorum sibi nomi-
na ex originali processu delationis nota erunt,) quam
præfati Commissarij informatoris, ergà tam altum, &
Sanctum Tribunal commissam, ad aliorum exemplum, &
terrorem, dignis pœnis animadvertere; vel id Nobis spe-
cialitèr demandare, & committere dignentur. Eminen-
tissimas, & Reverendissimas DD. VV. Deus per multos,
& foelices annos incolumes servet. Dat. vt supra, sub
nostro signo, sigilloque maiori Ordinis, die 9. Ianuarij
1691.

Fr. Ioannes Alvin,

Minister Generalis.

Locus ✱ Sigilli.

Ita est.

Fr. Ioannes de Castro,

Prosecret. Gener. Ordinis.

I N D E X,

Seu breve summarium.

- A** Supplicatio facta Reverendissimo supèr concludenda informatione.
- B** Responsum Visitatoris ad petita in prædicta supplicatione.
- C** Replicatio Provincialis de Visitatore conquerentis, examen Brevis postulantis, &c.
- D** Actum examinis assertarum falsitatum Brevis, coràm Reverendissimo, & partibus facti.
- E** Alegatio, & satisfactio latissima Patrum accusatorum: Et proponitur principium casus.
- 1** Continuatur casus propositio.
- 2** Referuntur verba Decreti Sacræ Congregationis.
- 3** Supèr quibus informatio facienda est; & num. 4.
- 4** Nemo potest esse testis in causa propria.
- 6** Probatio instrumentorum qualis sit? & num. 7.
Vbi de probatione per inspectionem oculorum.
- 8** Divisio materiarum, super quibus cadit informatio.
- 9** Refertur, & diluitur prima accusatio falsæ supplicæ; & n. n. seqq.
- 16** Refertur, & diluitur 2. accusatio de intempestiva possessione officiorum Provinciæ; & n. n. seqq.
- 21** Refertur crimen falsificationis Brevis; & diluitur; & n. n. seqq.
- 27** Refertur ambitio Patrum accusatorum; & diluitur hoc crimen; & n. n. seqq.
- 30** Refertur accusatio mutationis officiorum Provinciæ; & diluitur; & n. n. seqq. & à num. 38.
- 46** Refertur oppositio paucorum annorum habitus aliquòrum Prælatorum Provinciæ; & diluitur; & n. n. seqq.

- 49 Refertur crimen apostasiæ Custodis Provinciæ ; & deluitur ; & num. seqq.
- 51 Refertur crimen furti vestiariæ Fratrum ; & diluitur ; & n. n. seqq.
- 54 Refertur crimen prohibitionis adeundi Romam ; & diluitur ; & num. seqq.
- 58 Refertur crimen recursus ad Tribunalia Secularia ; & latè diluitur, n. n. seqq.
- 72 Refertur crimen proscriptionis Fratrum Romam profectorum ; & diluitur.
- 73 Concluditur allegatio aliquibus protestationibus ; & cum petitionis declaratione.
- 76 Incipit querela facta Reverendissimo P. Generali contra Visitatorem Provinciæ ; & n. n. seqq.
- F Votum consultivum PP. Provinciæ Portugaliæ super exoneratione omnium præfatorum criminum.
- G Votum consultivum PP. Provinciæ Tertij Ordinis, super eodem.
- H Votum consultivum PP. Provinciæ S. Antonij Discalceatorum , super eodem.
- I Finalis sententia Reverendissimi P. Generalis.

FINIS.

Laus Deo , Virginique MARIÆ
sinè labe peccati Conceptæ.